

2014 m. gegužės 9 d., penktadienis

Nr. 18 (1079) | Kaina 2,50 Lt

D a i l ē | M u z i k a | T e a t r a s | Š o k i s | K i n a s

2

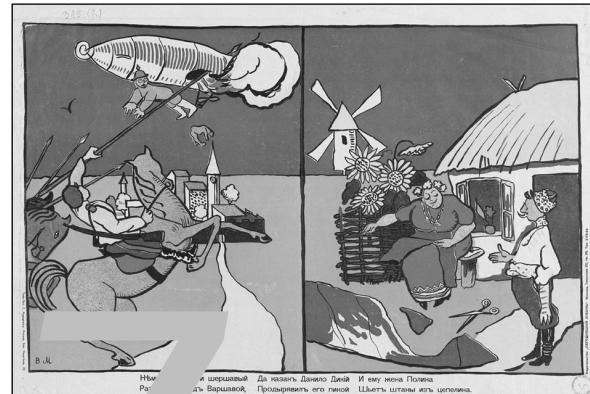
Lietuvos kamerinio orkestro sezono pabaigai

5

Rolando Kazlo spektaklis „Menų spaustuvėje“

6

Meno politikos šešėliai

Vladimiras Majakovskis (tekstas ir piešinys), plakatas „Skrido virš Varšuvos vokielių ryžas, gauruotas, bet kazokas Danila Laukinis dūrė ietimi, ir jo žmona Polina dabar siuva kelnes iš cepelino“, 1914 m., leidykla „Segoniašnij lubok“, Maskva, MAB

I ir II pasaulinių karų plakatų paroda

8

Agnieszka Holland apie „Degantį krūmą“

9

Nauji filmai – „Greitasis „Maskva–Rusija“

Arūnas Gudaitis, „Kristalas“. 2014 m.

V. BERLICKAITĖS NUOTR.

Apie troškimus

Arūno Gudaičio paroda „Dalys ir gabalai“ Šiuolaikinio meno centre

Eglė Juocevičiūtė

Apie Arūną Gudaitį kalbėti kebu, nes jo kūrybos įvaizdžio kontūrai išplaukę. Sokratas nuskusta barzda, o tiksliau – fotografija „Gipsinis Sokrato biustas, kuriam skulptorius nuskuto barzdą“ iš „Baltos serijos“ (2007–2008) – giliausiai į atmintį išigėrės vaizdas, mano galvoje susijęs su Gudaičio pavarde. Šio kūrinio išsigėrimą ne mano vienos atmintyje patvirtina faktas, jog jis buvo įtrauktas į Šiuolaikinio meno centro rengtą parodą „Didesnio dalis“ (kuratoriai Valentinas Klimauskas ir Kęstutis Kužinės). Paroda turėjo reprodukcijų rinkinio pavidalu atstovauti Lietuvos šiuolaikiniam menui per Lietuvos pirminkavimo ES Tarybai laikotarpį įvairiose pasaulyje meno ir politikos institucijose. Vis dėlto, dėl kuravimo strategijos – leisti kviestiniams menininkams išrinkti ikoniškiausią savo kūrinį – ir jos rezultato – pristatomų kūrinii, reikalaujančiu viešinio konteksto išmanymo, reprodukcijų rinkinio – paroda labiau tiko vidiniams ikonų įtvirtinimui ir VDA antrakursių prusinimui. Šiaip

ar taip, „Gipsinis Sokratus“ įsitvirtino ikonos pozicijoje.

Toliau mąstant apie Gudaitį, prie „Gipsinio Sokrato“ prisilielia „Vilniaus atvirukai“, skirti 10-ajai Baltijos meno trienalei „Miesto istorijos“ (2009), videofilmas „Susitikimo vieta“ (2002–2003), prieš pusantį metų primintas parodoje „Minios“ Nacionalinėje dailės galerijoje, ir videofilmas „Ūsai“ (2006), mano atsitiktinai rastas NDG Informacijos centre, ieškant lyties problemas sprendžiančių vyru menininkų video darbų. Visi kūriniai susiūrija sąmoningumo ir sąmoningumo mazgeliais, kai perprantame, kokios sociokultūrinės vertės buvo perverstos – klasikinė skulptūros tradicija, urbanistinis identitetas, bendruomeniškumas ar vyriškumas.

Peržvelgus tame pačiame Informacijos centre sukauptą Gudaičio darbų rinkinį galima pradėti galvoje formuoti tokį įvaizdį: tai skulptūrų studijavęs menininkas, sekmingai išnaudojęs savo kartos (Laura Stasiulytė, Kristina Inčiūraitė, Jurga Barilaitė ir kt.) postukį fotografijos ir videoteknikos priemonėmis fiksuojamus socialinius komenta-

rus. Artėjant link mūsų dienų, komentarų žinutės darosi sudėtingesnės, o fotografijos, videoteknikos, pišeinių ir objekto panaudojimas – tikslingesnis.

Pastarajį kartą išsamiau Gudaičio kūryba buvo pristatyta ŠMC 2008 m. su jau minėta „Balta serija“. Šiai ir šiuo metu ŠMC veikiančių Gudaičio parodų „Dalys ir gabalai“ (kuratorė Asta Vaičiulytė, architektė Julija Reklaitė) iš dalies sieja medijos ir turinio žaidimai. „Balta serija“ sudarė po stiklu įreminti piešiniai, fotografijos ir gatavi daikai, komentuojantys platų temų ratą tarp politikos, kasdienybės ir dailės istorijos. Parodoje „Dalys ir gabalai“ tyrimas siauresnis – dailės istorijos fragmentiškumas bei formų ir medžiagos dviprasmybės, – jis atlieka mas beveik vien fotografijos ir video meno priemonėmis. Mano galvoje paroda „Dalys ir gabalai“ laiku ir viejotoje atliepė Agnės Narušytės pozicijai („Kas yra fotografija(i)?“, „7 meno dienos“, Nr. 17 (1078) Nacionalinės dailės galerijos pokalbių ir paskaitų ciklo „Kas nėra fotografija?“) įžieb-

NUKELTA | 6 PSL.

Magiška kelionė laiku

Lietuvos kamerinio orkestro, Rūtos Lipinaitytės ir Indrės Baikštystės koncertas Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje

Rasa Murauskaitė

I sezoną baigiamajį koncertą Lietuvos nacionalinėje filharmonijoje gegužės 3 d. pakvietė Lietuvos kamerinis orkestras (meno vadovas Sergejus Krylovas). Pasaulyje pripažintas jau penkis dešimtmečius gyvuojantis kolektyvas, nuolatos reniantis programas su žymiais Lietuvos bei užsienio atlikėjais ir dirigentais, sezoną pabaigos programą parengė kartu su dirigentu Martynu Staškumi, ryškiomis jaunosis kartos lietuvių atlikėjomis, tarptautinių konkursų laureatėmis – smuikininkė Rūta Lipinaityte ir pianiste Indre Baikštyste bei perkusininkais Pavelu Giunteriu ir Sigitu Gailiumi.

Programą jungė čekiška tematika: pasirinkti trys stambūs opusai vienai ar kitaip siejosi su šia šaliu, jie klausytojus išsiuntė į kelionę laiku nuo XVIII iki XX amžiaus. Pirmoje dalyje buvo atlikti Wolfgango Amadeus Mozarto Simfonija Nr. 38 D-dur KV 504, dar žinoma kaip „Prahos“. Simfonija nebuvo skirta šiam miestui, tačiau premjera įvyko būtent Prahoje, tad ilgai nėra ji igavo tokį pavadinimą. Ši simfonija, kurią sudaro tik trys dalių (be Menueto), atliepia ankstyvias žanro tendencijas, didžiojo W.A. Mozarto pirmtako Josepho Haydno kūrybinius principus. Kai kurie muzikologai ižvelgia ir čekų folkloro bruožų.

Simfonija dvelkia jaunatviška linksmbyje ir energingumu bei lengvumu, kaip ir dauguma kompozitoriaus jaunystės metų kūrinių. Pirmąją dalį *Adagio*. *Allegro* orkestras atliko nepaprastai muzikalai. Lėtą įžangą, kurioje dramatiški epizodai mainosi su skaidriais ir švesiais vaizdiniais, kolektyvas grojo labai preciziškai ir niuansuotai. Jautėsi, kad orkestras ir dirigentas daug dėmesio skyrė skoningu kontrastų pieškoms, tad muzikinė drobė žerėjo spalvingai ir įdomiai. Ausis džiugino subtilaus *piano*, *subito piano* epizodai, net privertė publiką trumpam sulaikyti kvapą ir diktavę dinamišką muzikinį vyksmą. Nepaprastai lengvi ir galantiški, tarsi „kalbantys“ smuikai leido vaizduoti atpažinti muzikinį pasakojimą, o galbūt kiekvienam asmeniškai susikurti savo muzikinę istoriją. Tuo tarpu *Andante* dalis, palyginti su pirmaja, stokojo subtilesnių niuansų.

Silpniai savo partiją atliko pučiamieji instrumentai, kai kur vėluodami ar per anksčių istodami, skambėjė ne itin raiškai. Styginiamas taip pat pritrūko pirmoje dalyje žavėjusio lengvumo ir subtilumo, ko lėtoseiose visuomet labai laukiamas. Simfonijos finalas *Presto* grąžino pirmosios dalių lengvumą, nors jo pradžioje būta šiokio tokio nervinimo. Fleitai, kuriai čia kompozitorius skyrė gana svarbų vaidmenį, ne visuomet vietą užleisdavo kitų pučiamieji instrumentai, kiek gremėdžiasi užgoždami švelnijos tembrą. Ap-

skritai W.A. Mozarto Simfonija nuskambėjo muzikalai, nors kartais atrodė, jog atlikimas kiek romantizuotas, buvo vietu, kuriose norėjosi kitių muzikinių sprendimų. Vis dėlto labai džiugino per visą ciklą

gyvenimo grožiu, meilei, menui. Pirmoji dalis *Moderato* labai „dvoržakiška“ – kupina išraiškingų melodijų ir čekiškų reminiscencijų. Orkestrui grojant norėjosi įtaigėsnio šių muzikinių viražų išprasmintimo, daugiau

zarto simfonijos finalą, tačiau kūrinių plėtojant daugėjo tembrinių efektų, sodrėjo harmonija. Šią ciklo dalį Lietuvos kamerinis orkestras interpretavo labai stilingai. Keliese vėtose vos juntamos pauzės labai pagyvino ir nuspalvino muziką, traukte įtraukė klausytojų į kompozitoriaus sugalvotą ir orkestro sužaistą muzikinį žaidimą. Ketvirtoji dalis *Larghetto* – ramiausia, lyriškiausia, rimčiausia šiame opuse. Ji priminė pačiomis džiugiausiomis akimirkomis iš kažkur atklystantį nostalgijos, ilgesio jausmą, praeities liūdesio, nusivylimų ir ateities baimės prisiminimą. Tai – tarsi vienis žmogaus monologas su savimi, savo praeitimis ir ateitimis. *Larghetto* dalyje sužibėjo orkestro violončelių – keletas jų temu su švelniu smuikų pritarimu buvo absolūciai tobulos. Apskritai kolektyvui pavyko rasti daug subtiliausių niuansų, kurie kompozicinėje medžiagoje slypėjusi potencialą atskleidė iš esmės (nepaisant kelių *subito piano*, kurie šiek tiek nederėjo su bendra dalies logika). Ketvirtoji dalis atėjo iš tylos ir sugrižo į tylą, kaip atklysta ir išeina netikėtos, nesuprantamos, nepažystamos emocijos. Kūriniu kulminacijoje *Finale. Allegro vivace* maišėsi viso ciklo intonacijos. Ypač įdomiai skambėjo švelni ketvirtos dalies tema, apgaubta lengvu ir žerinciu skerciško charakterio akompanimentu. Įtaigūs smuikai ir žemo tembro styginių dialogai nuosekliai augino muzikinę įtampą. Dalis užbaigta ryžtinga, energinga mažorine koda, apibendrinusia romantiškai pakilią viso kūriniu nuotaiką.

Turbūt labiausiai laukta koncerto akimirkai buvo paskutinė kompozicija – čekų kompozitoriaus Bohuslava Martinu *Concerto da camera* smuikui, fortepijonui, perkusijai ir styginiam, H 285, – ją Lietuvos kamerinis orkestras atliko kartu su smuikininkė R. Lipinaityte, pianiste I. Baikštyste bei perkusininkais Pavelu Giunteriu (jis scenoje pasirodė jau atliekant ir W.A. Mozarto simfoniją) ir Sigitu Gailiumi. Vieino ryškiausiai XX a. čekų kompozitoriaus muziką Lietuvos koncertų salėse tenka išgirsti nedalažnai, tad ši pažintis buvo nauja ir įdomi. Eksperimentavęs su įvairiomis estetiniemis, kompozicinėmis idėjomis, B. Martinu apsistoję prie neoklasistinės krypties ir savo kūryboje plėtojo baroko ir klasicizmo epochų principus.

Iš visų programos opusu paskutinis buvo tamšiausias ir paslaptinėjusias. Daug žemų tonų, galingų timpanų intarpų mainėsi su švelniais smuiko solo epizodais, persmelktais keistu dviprasmiškumu. Pirmosios dalių *Moderato, poco allegro* didingai, net kiek grėsmingai išsiliejusi orkestro ir fortepijono pradžia davė toną visam ciklui, o smuikininkė taikliai į tai atsakė ryžtingu įstojimu. Nuo pat pradžių iš-

ryškėjo kūriniui priskiriamas *certo grosso* principas, kai nuolatos vyksta muzikinis dviejų solistų ir orkeistro dialogas. Klausantis išryškėjo, kad ryškiausias solistas vis dėlto yra smuikas, tarsi priešpriešinamas likusiai sudėčiai, nors per visą pirmą dalį išlikti svariu faktūros antstatu smuikininkai kiek pritrūko jėgos ir laisvės – ten, kur muzikinė medžiaga pati diktavo sprogimą, išsiveržimą iš tvarkos rėmų, norėjosi platesnio užmojo, dar aiškesnės nuomonės. O pianistė I. Baikštystė labai išraiškingai ir įtaigiai atliko žemėma tesisitūra parašytą fortepijono partiją, tapdama ypatinga, išskirtinė viso orkestro spalva. *Adagio* dalį pradėjo lyrinė orkestro ižanga, kuriuoje buvo galima išgirsti ir čekiškų intonacijų, kompozitoriaus savaip suvoktu ir perdirtą. Nepaprastai švelniai išstojo pianistė. Šioje dalyje labai gražiai atskleidė ir R. Lipinaitytės talentas – sužavėjo eksprezivios melodinės linijos. *Adagio* dalyje nuolatos žaidė šviesios ir tamsios harmonijos, tvyrojo nesuvokiamai apgaulinga įtampa, nežinojimas, ar ką tik išgirstas džiugus akordas nepavirs nelaimė nešančiu ženklu. Toks muzikinės medžiagos dėstumas priminė idealią metafizinę realybę, kur nieko nėra atskiro – gėris ir blogis kartu. Smuiko partijoje kelis kartus pasigirdusios itin aukšto registro natos, rodos, bylojo apie žmogaus bandymą išsiveržti iš jo prigimčiai būdingą „lubą“, nuolatinį nepasiekiamą tobulumo troškimą.

Paskutinėje dalyje *Poco allegro* ryškiausiai išsiminė įtaigūs perkusijos ir fortepijono dialogai. Panašu, kad fortepijonas kūrinyje buvo traktuojamas būtent kaip mušamas instrumentas. Smuikininkė R. Lipinaitytė finale parodė puikų techninį pasirengimą, nors, kaip ir pirmoje opuso dalyje, šiek tiek nusileido aštrumu ir ryžtingumu. Prieš pat ciklo pabaigą suskambo labai švelnus ir lyriškas smuiko ir fortepijono duetas, peraugę į išraiškingą smuiko solo. Prisimenant Friedricho Nietzsche's Apoloną ir Dionisą, Ferenco Lisztą kūrybai priskiriamus Orfėjų ir Mefistofelio įvaizdžius, B. Martinu *Concerto da camera* galima pavadinti ryškiu demonišku, mafistofelišku prado išprasmimiu, kuriamo probėgsmais pasirodo orfējškos nuostatos.

Atskleidę skirtingų epochų veidus, Lietuvos kamerinis orkestras ir solistai sulaukė nuoširdžios publicos padėkos, išreiškės audringais aplodismentais, įkvėpusiais ir solisciu būsa. Is jaunatviško valiūkiškumo per lyrišką džiaugsmo išraišką iki dramatiškų nuojautų – tokią idėjinę programą galėjo padiktuoti tik tokio patyrusio kolektyvo ir solistų programa – vienas baigiamųjų koncertinio sezono akordų, nupiešęs raiškų čekiškos muzikinės kultūros paveikslą.

Rūta Lipinaitytė

Indrė Baikštystė

Martynas Staškus ir Lietuvos kamerinis orkestras

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

išlaikytas subtilus, ausi maloninės *piano*.

Antrosios koncerto dalies pradžioje atliktą bene ryškiausio čekų romantizmo kompozitoriaus Antonino Dvoržako Serenada styginiam H 285, op. 22, – šviesujį romantizmą labai taikliai reflektuojantis kūrinių. Kompozicija, sukurtą per mažiau nei dvi savaites, pasakoja apie gražiausias kompozitoriaus gyvenimo dienas – ankstyvuosius santuokos metus, pirmosios atžalos gimima, A. Dvoržako talento pripažinimą. Šis kūrinių – tarsi šviesi ir žavinga odė

dinamikos, ypač ten, kur tematinė medžiaga buvo patikėta violončelių. O antroji dalis *Tempo di Valse* nuskambėjo tarsi subtilumo ir rafinuotumo manifestas – labai gracinių, santūrių, suvoktai. Tai buvo šviesus, galantiškas valsas aristokratiškoje pokylų salėje. Tiesa, tai tik vieną interpretacijos būdą, kuriuos diktavo pati muzikinė medžiaga. Ne ką prasčiau būtų skambėjęs ir dramatiškesnis, audringesnis, gaivališkesnis valsas. Lengva ir valiūkiška trečiosios dalių *Scherzo. Vivace* pradžia davė toną visam ciklui, o smuikininkė taikliai į tai atsakė ryžtingu įstojimu. Nuo pat pradžių iš-

Vado, ma dove? – Einu, o kur?

Vincės Jonuškaitės-Zaunienės dainininkų konkursui pasibaigus

Giedrė Kaukaitė

Saulėtą balandžio 27-osios sek-madienį Lietuvos muzikos akademijos Didžiojoje salėje septynių jaunos dainininkės pagerbė iškilios tarpukario Lietuvos solistės Vincės Jonuškaitės-Zaunienės atminimą dalyvaudamos jos vardo konkurse, kurį jau 15-ajį kartą surengė Vyduuno fondas. Birutės Vizgirdienės vadovaujamai vertinimo komisijai ir publikai konkurso dalyvės pateikė barokinę arba klasicinę arią, romansą arba *Lied*, lietuvių kompozitoriaus originalų kūrinį ir liaudies dainą be pritarimo. Tokie konkursuose reikalavimai leido pretendentėms parodytį įvairių stilių supratimą ir save, kaip sakoma, iš visų pusių.

Iš XVIII a. muzikos literatūros dainininkės lyg susitarusios rinkosi Wolfgang Amadeus Mozartą. Suprantama, juk Mozarto tradicija Lietuvoje kur kas gajesnė nei barokas. Iš tarpukario dainininkų, regis, tik viena Vladislava Grigaitienė koncertuose bus dainavusi Bachą. Ir mūsų dienomis jis dainininkams dažnai lieka neįspėjama mišlė su savaja abstrakcija, reikalaujuančia didelio išmanymo ir praktikos. Mums, velyviems krikščionims, neturintiems profesionalios bažnytinės muzikos tradiciją, sunku pabėgti nuo romantizuoto sentimentalumo ir kalbėtis su Aukščiausiuoju kaip su sau ligiu, išlaikant orų nuolankumą ir distanciją. Brangi išimtis būtų senosios kantičkos – religiniai tekstai, giedami liaudies dainų stiliumi. O vėlai prasidėjusi profesionalioji kūryba, deja, ženkliai atsilieka nuo šimtmecius klestėjusios bažnytinės muzikos Vakuurose ir nuo kruopščiai išsaugotų stačiatikių giedojimo tradicijų.

Johannas Sebastianas Bachas niekad nebūna „solo su akompanimentu“. Net paprasciausioje choralinėje giesmėje rasi bent keturis lygiaverčius balsus, kurie turi tarpusavyje kalbėtis. Dainininko balsas – tik viena to bendro audinio įjungė, tebus kad ir aukšinė. Vienintelė konkurse skambėjusi Bacho arija iš Mato pasiūjų „Ich will dir mein Herze schenken“ („Noriu Tau širdį dovanoti“) nuskambėjo kaip paprasta dainelė, stokojanti sakraliai pakylėtos būsenos, neįsklausius į daugia-balsę faktūrą ir, nujaučiu, nežinant visų šio milžiniškos formos kūrinio kontekstą.

Grįžtant prie gausiai Mozartą pasirinkusių konkursančių, dažnu atveju pasigedau įvairialypiu šio kompozitoriaus kontrastu. Mozartas – vyriškas ir žaismingas, griežtas ir galantiškas, atakuojantis ir koketujantis, krištolo švarumo ir vylengas, tragiskas ir komiškas, bet pirmiausia – galantiškas! Ši Mozarto dangujampu sunkų įveikti negalvojant, kad visa tai genialiai įkūnija balsulos proporcijos, saikas ir tauri simetrija. Madride pakalbinau savo bičiulę dailininkę: „Eime ieškoti

klasicizmo!“ O ji: „Fui, klasicizmas – nuobodu, bėgu ieškoti Bruegelio.“ (Gal dailėje ir nesama tokio pat įdomaus ir galantiško Mozarto?). Konkurse lėtosios Mozarto arijos dažniausiai buvo dainuojamos vangiai ir prastaja prasme lyriškai, nežinant, kuo užpildyti ilgias natas. Paužės lieka tuščios ir kurčios, jei neįprasmamas prieš tai ištartas žodis, o po bedvasės paužės tolesnis žodis išdygsta formaliai. Kažkas gerai pasakė: paužė – visuomet daugyba. Mozartui reikia valios, pulsas neturi sutrakti né sekundei, paužėse – taip pat.

Dažna konkursantė nenutuokė, kaip organizuoti tempų kaitą. Girdėjome kaitą „apskritai“: dabar lėtai, o paskui greičiau. O kiek greičiau? Ir čia Mozarto pulsas – jo svarbiausia taisyklė. Lėtuju dalių pulsas turi dalintis iš greitijų dalių pulso. Greitosios Mozarto arijos kai kuriais atvejais buvo atlirkos pernešti greitum tempu (Cecilios Bartoli sindromas?). Ne visada greitumas padeda rasti įkvėpimui. Netikslios koloratūros, neįprasmintos sekvencijos, bespalvės moduliacijos, neržtingos kadencijos – toks skubos rezultatas. Tai technikos dalykai. O turinys? Nepamastytą, nesuabejota, nepaklausta – tad ir neatsakyta. Taip nutinka važiuojant per greitai, kai kelio ženklai lieka nepastebėti. O muzika – visuomet kalba! Argi ji gali būti prasminga be kablelių, klastukų ir šauktukų, be daugtaškių? Tad kaip igyti individualumą, tą brangiausią atlikėjo bruožą?

Malonia konkurso išimtimi tapo III kurso studentės Renatos Dubinskaitės (mecosoprana, prof. Vladimiro Prudnikovo kl.) ir magistrantės Dovilės Kazonaitės (soprana, doc. Astos Krikščiūnaitės kl.) pasirodymai. Abi ne tik išvaizdžios, bet ir balsingos, artistiškos, turtinės vidum ir, svarbiausia, turi tą ne-išmokstamą, nenusiperkamą ir ne-nukopijuojamą savybę, kurią italiavadina *personalità*, o angliai – *presence*. Pas mus pastaruojų metu vartojamas paslaptingas žodelis charizma. Visi trys žodžiai rečiau daugmaž ta pati – asmenybės žavesys. Šiodvi dainininkės pelnytais pasidalijo II premija. Jų Mozartui nestigo artikulacijos, puikios taries, frazių krypties numatymo, minties konkretumo, koloratūrų išraiškos ir valios.

Renata Dubinskaitė, dainuodama romantičių arią „Stride la vampa“ (Verdi „Trubadūras“), pasirinko rūščiai santūrų tempą, pripildydama jį aukštos prabos dramatiškumu. Johaneso Brahmo dainoje išgirdome didelius šios dainininkės (iš dailėtyrininkės!) brandos išteklius. Ateityje galėtume tikėtis vertingų jos kamerinės muzikos programų. Didelė Renatos Dubinskaitės brangenybė – jos mokėjimas dainuoti autentiškas lietuvių liaudies dainas. Rytė konkurso metu svarsciau – tokia meniška jauna dainininkė, matyt, ir stropi, klausėsi daugelio liaudies dainininkų ir gerai viską

Dovilė Kazonaitė, Elzita Girčytė, Renata Dubinskaitė, Birutė Ramonaite

A. SELIUKO NUOTR.

išmoko. O jau vakare, koncerto metu, visi tos pačios dainos melizmai, foršlagai, paūkčiojimai buvo visiškai kitū! Vadinasi, improvizuoja! Bravo.

Kita II premijos laureatė Dovilė Kazonaitė, kaip ir dera magistrantei, pasirinko itin sudėtingą programą, reikalingą didelės ištvermės ir meistriškumo. Puikiai padainavusi Mozarto „Exultate, jubilate“, ji dar atliko Džuljetos valsą iš Charles'o Gounod operos „Romeo ir Džuljeta“, Franzo Schuberto „Margarita prie ratelio“ (Johanno Wolfgango Goethe's eilės), Giedriaus Kuprevičiaus „Undines“ iš ciklo „Aštuančių metafizinių romansų“ ir lietuvių liaudies dainą „Plaukia antelė“. Tai pati sudėtingiausia viso konkurso programa. Tačiau, nepaisant pui-kaus baldo ir tikros charizmos, kilo nedidelis klaustukas dėl pereinamųjų natų kokybės. Kaip žinome, vienkiems dainininkams labai svarbu įveikti ši klastingą slenkstį, kad aukštasis balso registras būtų tolygas viduriui ir apačioms, kad nepasitaikytų intonavimo nesklandumų, kad nekiltų pagunda greitinti tempos gelbstinti tesisitūrą, kad pakaktų jėgų didesnei fantazijos įvairovei.

III premija atiteko III kurso studentei Elzitai Girčytei (soprana, doc. Aušros Stasiūnaitės kl.). Tebus šis apdovanojimas gera paskata tobulėti ir pasitiketi! Diplomas už lietuvių liaudies dainos atlirkimą skirtas III kurso studentei Birutei Ramonaitei (prof. Reginos Maciūtės kl.).

Mūsų jaunieji atlirkėjai liaudies dainas dainuoja vis labiau pasikliaudiame jų archajiška autentiška. Tiesa, kartais dar kyla noras iliustruoti tariamą siužetą, atklystantis iš profesionalių kompozitorų išplėtotų liaudies dainų ir romansų; primetant klasikos kūrinių dinamiką, bandoma lėtinti pakartojamas strofas ir, susikūrus dirbtinę pauzę, greitinti pabaigas, „kad publikai nenuibostų“. Vienu dalyvė penkiems savo dainos posmams susikūrė penkis

skirtingus gestus, pamiršusi, kad mūsų senosios dainos buvo dainuo-jamos pačiai sau, ne publikai.

Nebuvo pamiršti ir konkurso koncertmeisteriai – šie didžiausiai dainininkų draugai, padėjėjai, mokytojai ir globėjai. Tiesa, pasak legendinio akompaniatoriaus ir dirigento Chaimo Potašinsko, jų globa ilgainiui neretai virsta vadovavimu ir scenoje, pamirštant, kad koncertmeisteris privalo išlikti lygiavertis, bet... antrasis. Diplomu už geriausią akompanavimą apdovanota II premijos laureatės Dovilės Kazonaitės koncertmeisterė Milda Umbrusevičiūtė, grojusi stilingai, jautriai, raiškiai ir prasmingai bei techniškai subalansuota. Rodos, jai dar nepabodo būti solistės palydove ir bendraautore, išliekant ramiai ir patikimai. Milda Umbrusevičiūtė puikiai prisijaukino ne tokį jau paklusnį „Fazioli“, ir jis skambėjo tarsi būtų suderintas. Akompanuojant kai kurioms kitoms pianistėms tas pats „Fazioli“ atrodė išsiderinęs. Ak, tas pedalas pomėgis! Akompaniatoriams linkėčiau dažniau pasipraktikuoti klavesinu. Juk Bachas, pirmasyk išgirdės fortepijoną, juo pasibaisėjo: „O, kokia griaudėjanti dėžė!“

15-ojo Vincės Jonuškaitės-Zaunienės konkurso pirmoji premija nebuvo skirta. Komisija, prisiminusi ankstesnius konkursus, kuriuose skambėjo daug sudėtingesnės programos, netrukū stambios formos *bel canto* arių, įdomesnių lietuvių kompozitorų kūrinių, o dainavimas buvė meistriškesnis, nutarė nemenkinti konkurso prestižo. Kodėl šis konkursas pasirodė kulkėmis nei ankstesnėje, prielaidų gali būti ne viena. Pakitus švietimo sistemai, Lietuvoje ryškiai sumažėjo muzikos mokyklų, o likusiose vis stiprėja popo skersvėjai. Sunyklo Lietuvos miestų muzikos institucijų profesinai ryšiai, atsirado nepadoriai didelis mokesčis už moksla, kai nesitikras, ar gausi tokį pat brangų išsilavinimą. Perspektyva? TV žvaigž-

dės? Realybė ta, kad šiandien stojamuosiųse egzaminuose vargu ar sulauktume soprano, gebančio puikiai padainuoti Toską! Klausydama konkurso galvojau – kurgi mūsų dabartinių primadonų pamaina? Stoja vis prasčiau išsilavinę ir prasčiau pasirengę narsuoliai, rūpesčius ir atsakomybę užkraunantys pedagogams. „Vado, ma dove?“ („Einu, o kur?“) – toks vienos Mozarto arijos pavadinimas. Dainavimo katedros vedėja prof. Sigutė Stonytė į klausimą *kur?* atsako vieninteliu žodžiu: aukotis. Aukoja pedagogai, taisydami savo auklėtinį klaidas, tapdami ne tik profesijos, bet ir gyvenimo mokytojais. Aukoja ir jauni solistai, laukdami jiems tinkamos partijos teatro repertuarę, o nesulaikaujant aukoją savo balsus dainuodami netinkamą, paklusdamis ne visada talentingu režisieriu ar muziką mažai gerbiančių dirigentų valiai; džiaugdamiesi bent kartą dalyvavę kuriant stebuklą. Aukoja ir užsienyje dainuojančius mūsų auklėtiniai, dirbdami labai daug, jei sekasi, ir sunkiai išsiplėsdami iš perkrautų tvarkaraščių, kad dažniau padainuotų Lietuvoje, tegu ir už simbolinių honorarų. O jei nesiseka... dingsta „be žinių“.

Šviesiai nuteikė prieš baigiamajį koncertą kalbėjusi Vyduuno fondo atstovė Jolita Buzaitytė-Kašalynienė: „Nemokame džiaugtis laisve, vis verkšlename dėl to, ko neturime, mažai džiaugdamiesi tuo, ką turime. Lyginame save su senas profesionalias tradicijas išpuoselėjusiais kraštais, pamiršdami, kad dar daug kur pasauly trūksta duonos ir vandens.“ Iš tiesų, pažvelgus placių, ypač džiugina labdaringa veikla. Dėkui tiems žmonėms, kurie aukoją lėšas, savo brangų laiką, kad primint mums iščiuju menininkų nuopelnus, kad sukurtų šviesią vilties oazę mūsų neramioje aplinkoje, – kaip aną sekmodienį, kai muzika nebuvo nei perkama, nei parduodama.

Kartus pabuvimas kartu

Premjera Nacionaliniame Kauno dramos teatre

Kristina Steiblytė

Apie kartą, susiformavusią sovietmečiu, kalbama nemažai. Apie kartą, užaugusių laisvoje Lietuvoje, taip pat kalbama. Tiesa, menejos dar nedaug, bet liko visai nebeilgai laukti, ir tos kartos atstovai patys vis garsiai ims kalbėti apie save. Tarp šių kartų yra dar ir tie, kurie gimė sovietmečiu, buvo auklėjami kaip sovietiniai žmonės (jei ne šeimoje, tai bent išėjė į kiemą), o kas tas sovietinis pasaulis, nebesuspėjo pajauti savarankiskai mąstančio žmogaus kailiu.

Teatre ši karta, nors ir dirba intensyviai, nedaug kalba apie savo patirtis, savitą susidūrimą su santvarką kaita, kur sumiš faktai, fantastijos, tėvų pokalbiai virtuvėse ir animacinių personažų, kur kažkas dirba Gariūnuose ir vaikšto su naujausias *adidas* treningais, o kažkas kažkodėl nebevažinėja savo juoda volga ir sunkiai ką nors bejperka vis pilnėjančiose parduotuvėse nuolat nuvertėjančiais pinigais. Po neseniai Nacionaliniame dramos teatre pasirodžiusi „Barikadų“, mėginusių kalbėti būtent apie šią kartą ir jos požiūrių į Sausio 13-ąją, savo kartos susidūrimą su sovietmečiu ir šio susidūrimo pasekmės pasišovė parodytį Kauno nacionaliniame dramos teatre Artūro Arcimų režisuerotą spektaklį „Kartu“.

Serhijaus Žadano romano „Depeche Mode“ (2004), kurio motyvais ir kurtas „Kartu“, pastatymas 2008-aisiais, kai buvo išleistas Lietuvoje, jau būtų pavėlavęs į diskusiją su Oskaro Koršunovo spektakliais ta pačia posovietiniu gyvenimo traumų tema. Tad statant jį dabar

reikėjo sugalvoti, kaip prie jo prieti. Savos kartos likimas režisieriu ir vėl netapo atspirties tašku, jam jis (kas, regis, užkoduota spektaklio pavadinime) – toks pat nykus buvimas kartu, tik atskirai nuo Sajungos.

Balandžio 26 d. rodyta antroji premjera prasidėjo ilgu žiūrovų čiu-mu tarnybinėmis patalpomis į sceną, kur jie susodinami pakraščiuose, ir ilga Tomo Erbréderio bei Mildos Naudžiūnaitės ižanga, kuriuoje pamokslininkas iš užatlantės Džonsonas su ryškiu akcentu kalba per balsą slopinantį mikrofoną, o jo žodžiai labai netiksliai pakartoja mi be akcento. Po sios scenos pamažu prasidėda spektaklis. Rodoma daugybė scenelių, pristatancių pagrindinius veikėjus: Šuvą (Saulius Čiu-čelis), Vasią (Tomas Rinkūnas) ir Žadaną (Vainius Sodeika). Galiausiai, kai jau aišku, kad visi kiti, išskyrus šiuos tris, yra *pydarai*, kuriie vieni kitus dulkina ar bent muša, baugina ir išduoda, prasidėda nelabai ilgai trunkantis ir nelabai svarbus veiksmas: draugo Karbiuratoriaus paieskos, nes reikia pranešti apie patėvio mirštį.

Spektaklyje išties esama šmaikščiu scenelių. Yra gyvybės ir energijos. Deja, šie trumpi blyksniai (Vasios ir Jūrevio scena ir paskui Vasios ant bėgių sakomas monologas, kuriam kenkia iliustratyvi projekcija; draugų diskusija apie gautas premijas; gyvas dainavimas) labai greitai ištripssta bendroje spektaklio nykumoje, režisieriu kartojant kitų pastatymų ir net savo paties sprendimus. Kartojimas, žinoma, nėra savaimė blogas dalykas (postmodernus teatras apskritai kuriamas kartojant, cituojant,

Scena iš spektaklio „Kartu“

D. STANKEVIČIAUS NUOTR.

aproprijuojant). Šio režisieriaus bėda yra tuščias kartojimas, tiesiog ką nors iš vieno spektaklio perkeliant į kitą, bet nesukuriant papildomų reikšmių. Kas iš to, kad šio spektaklio pabaigoje ant scenos kraunamas degtinės dėžės, kai O. Koršunovo „Dugne“, o aktoriai prisistato kaip Yanos Ross „Mūsų klasėje“? Juk spektaklyje tos dėžės figuravo tik viename Vasios pasakojime ir netapo reikšminga nuoroda, o pabaigoje prisistatyti nebuvu reikalo: visą spektaklį aktoriai pasakojo ne tik personažų, bet ir savas istorijas, tad akivaizdu, kad žiūrovai jau bent šiek tiek juos pažįsta. Kas iš to, kad vyrai pasibačiuoja kaip jo paties „Ju-liluje Cezaryje“? Bruto ir Kasijaus bučinys buvo bendrininkų, bendros neapykantos, bendros aistros išraiška, o „Kartu“ – tik pratimas jauniems aktoriams, kylantis iš bendro pykčio, bet šaltas ir nieko nepasakantis apie veikėjus. Kas iš to, kad Saulius Čiučelio personažas deformuotas kaip jo Petia iš „Vyšnių sodo“? Ten jis buvo organiška visos pamisilių komandos dalis, o šiek

fizinė deformacija tik padeda ryškiai atskirti aktorių ir jo kuriamą personažą.

Buvimo kartu interpretacija – kaip nepakantumas, nepasitikėjimas, negebėjimas susitaikyti su pa-sikeitimais – aikavaizdu nuo pat pirmos scenos. Tad ir likusių dviejų su trupučiu valandų neberekėjo. Supratome – kartu mes nemokėjome būti. O spektaklio pabaigoje pareiškės, kad nickas iš esmės nepasikeitė, seka logiška išvada, kad nemokame to ir dabar. Trijų draugu istorija tai tik patvirtinta. Blaivūs jie kartu nebūna. Jie kartu nesikalba (romano dialogus paversti monologais – geras sprendimas). O kur dingi jų draugas Karbiuratorius, net neįsivaidžuoja.

Beveik visą spektaklį buvo gaila sunkiai dirbančių aktorių, kurie, net ir labai norėdami, negalėjo užpildyti dramaturginės tuštumos. Pagrindinius vaidmenis kūrė S. Čiučelis, T. Rinkūnas ir V. Sodeika spektaklį gelbėjo savo žavesiu, tačiau ir jiems nepavyko nuslepti faktą, kad režisierius nepasiliū jiems, kaip vaidinti, ir neapsi-

sprendė, ar rodo spektaklį, ar žaidžia ir demaskuoja iliuzijos kūrimo būdus. Todėl tik S. Čiučelis ryškiai atskyrė Šuvos vaidmenį nuo jo komentaro per mikrofoną (o kai kurie nepagrindinių vaidmenų atlikėjai apie tokią skirtį, net ir komentuodami savo veikėjus, visiškai pamiršo). Scenoje atsidūrė žiūrovai matė viską: kaip imituojamas mušimas (nors rodytas tarsi ir labai rimtai), kaip aktoriai vaikšto užkulisiuose, kaip žaidžiama šviesomis, kokia nereikalinga ta milžiniška projekcija. Tiesa, negalima sakyti, kad matė visi. Nors žiūrovai buvo susodinti ant trijų pakylių aplink scenos ratą, vis dėlto vaidinta labiau vidurinei (kuri atitraukta keletą metrų būtų nebercikalinga, nes žiūrovai sėdėtų salėje), šoniems pakyloms tik kai kuriose scenose parodant dėmesį. Tad ir pats žiūrovų susodinimas scenoje nebuvo konceptualiai apgalvotas.

Gal tokia nevientisa masė ir yra viskas, ką paskutinę sovietmečio vaikų kartą gali pasakyti apie savo susidūrimą su ta santvarka. Gal galima prisiminti tik tai, kaip buvo vienės ir baisu, taip pat kalbėti, kad nickas nesikeičia, nes kaip ir anksčiau, taip ir dabar visi visus *daro*, nickas niekam iš tikrujų nerūpi ir nėra jokios tikros bendrystės. Bet net ir norint pasakyti būtent tai buvo galima kur kas tiksliau ir kolybiskiai susidėlioti scenas, sukurti aplinkybes aktoriams ir apsispręsti, ką daryti su žiūrovais. Aktoriai žavūs, o medžiaga gali būti būtų paveiki. Tad ir pats spektaklis galėjo būti įdomus, gyvas, jaudinantis. Regis, jis dar galėtų keistis. Reikia tik nepasiduoti romane ir spektaklyje linksiuojamai permanentinio *pochujzmo* teorijai.

Muzikos paieška mieste

Apie jaunuju kompozitorų projektą „Muzika erdvėje“

Vaida Urbinytė-Urmonienė

Kaskart išgirdus apie naują projektą iškyla gausybė klausimų: ką naują mums pasiūlys? Ar turės perspektyvą ateiciai? Vienas vos prieš keletą dienų pasibaigęs jaunuju kompozitorų projektas „Muzika erdvėje“ paliko tikrai daug įspūdžių. Projekte dalyvavo septyni jaunieji kompozitoriai ir muzikologai, stebėję kūrėjų darbą nuo idėjos sumanyimo iki įgyvendinimo. Kūrybines dirbtuvės vedė ir patirtimių dalijosi Rytis Ambrazevičius, kalbėjės apie akustiką, Inga Urbonaitė, supažindinusi su architektūriniais sprendimais, svečias iš Slovakijos Matejus Gyárfásas, pristatės muzikos psichologijos ypatumus, taip pat kompozitoriai Mantautas Kruckauskas, Antanas Kučinskas, Snieguolė Dikciūtė ir Vidmantas Bartulis.

Pirmaisiai intrigavo renginio tikslas – atskleisti muzikos ir erdvės

santykį, muzikos funkcionalumą, psychologinį muzikos poveikį žmogui konkretiūje erdvėje. Kompozitoriai pasirinko netradicines erdves: prekybos ir laisvalaikio centrą „Panorama“ (Lukrecija Petkutė-Dailydienė), Vilniaus geležinkelio stoties požeminę perėją (Dominykas Digma), „Swedbank“ administracinių pastatų (Vilnius Lakštutis), viešąjį transportą, kurio maršrutas ir kelionės laikas buvo nežinomi (Juta Pranulytė). Halės turgavietę (Raimonda Žiūkaitė), Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmus (Matas Drukteinis) bei Lietuvos muzikos ir teatro akademiją (Monika Sokaitė). Dar nespėjus ataušti patirtiems įspūdžiams, skubu pakalbinti jaunuosių kompozitorius, projekto organizatorius Jutą Pranulytę ir Matą Drukteinį.

Kaip kilo mintis surengti tokio pobūdžio projektą?

Matas Drukteinis: Padaryti kažką savita ir nauja norėjome jau seniai. Pamenu, dar spalio mėnesį Juta užsiminė, kad norėtų sukurti kompoziciją, kuri skambėtų viešajame transporte. Pradėjome intensyviau dėlioti savas mintis, ir taip gimbė viso projekto koncepcija. Nusprendėme neapsiriboti vien viešuoju transportu, bet imtis įvairesnių miesto vietų ir kurti joms tinkamas kompozicijas. Siekėme į šią veiklą įtraukti kuo daugiau Lietuvos muzikos ir teatro akademijos kompozicijos katedros studentų. Sumanėme surengti kūrybinės dirbtuvės, kurioms vadovautų savų sričių profesionalai, padėsiantys sugalvoti ir įgyvendinti būsimus kūrinius skirtingose erdvėse, kuriose dažniausiai skamba ne pati kolybiškiausia muzika.

Kai kurios erdvės net intriguojančios. Jas rinkote patys ar suteikėte laisvęs kompozitoriams?

Juta Pranulytė: Iš pradžių ketino me erdves paskirti kiekvienam asmeniškai, jau turėjome gana daug galimų variantų, bet vėliau nusprendėme, kad reikia suteikti kūrėjams laisvęs, leidome rinktis patiemis. Sužinojome, kad kai kurie kompozitoriai jau anksčiau turėjo minčių apie erdvę ir jas seniai norėjo įgyvendinti.

Ar teko susidurti su sunkumais derinant erdves ir tariantis dėl šio projekto?

M. D.: Norėčiau pasidžiaugti, kad visi buvo labai geranoriški ir imilius naujoms mintims. Mus visur mielei priemė, nieko nereikėjo įtikinėti, kad

K. STANEVIČIŪTĖS NUOTR.

tai bus naudinga ir įdomu. Tiesa, į vieną turgavietę nesutiko įsileisti, kogeno, jiems muzika nesvarbi. Kompozitorei Raimondai, kuri norėjo kurti būtent ten, pasiūlėme Halės turgavietę. Šios vadovas mus mielai priėmė ir pritarė, kad toks projektas labai naudingas, įdomus ir net reikalingas.

Šiuo metu vyksta labai daug įvairių festivalių, projektų, kitų iniciatyvų. Kaip manote, ar reikalingas dar vienas naujas projektas? Kodėl?

M. D.: Manome, kad reikalingas, nes muzikos, erdvės, architektūros santykis jauniesiems kompozitoriams iki šiol nebuvu labai aktualus.

NUKELTA | 5 PSL.

Dvasinių būsenų tankumyne

Rolando Kazlo spektaklis „Menų spaustuvėje“

Daiva Šabasevičienė

„Cezario grupė“ Lietuvos teatro kontekste išskirkia žiūrovo fantazijos reikalaujančiais spektakliais, o paskutinis kūrėjus „Tankumyne“, sukurta pagal vieno garsiausių XX a. japonų rašytojo Ryūnosuke's Akutagawos novelę, tokią trupės reputaciją dar labiau užtvirtino. Grupė šį kartą savo šturmmanu pasirinko Rolandą Kazlą, kuriam nėra svetimas Cezario Gražinio režisūrinis braižas: jie abu linkę spektaklius statyti „ne pagal šio pasaulio madą“ – dar 2003 m. Jaunimo teatre jie kartu „sapnavo“ Fiodoro Dostojevskio „Dėdulės sapną“.

Šį kartą pasirinktas misticinio detektyvo žanras, apkaišytas filosofiniais, psychologiniaiški puošybos elementais. Atrodo, dėsninė, tačiau ar ne per sunki užduotis susitikus pirmą kartą? Iki šiol Kazlas kūrė pasaulius, kuriuose pats ir vaidino, o šį kartą savo skaidrios sielos vizijas išdalino penkiems aktoriams – Brigitai Arsobaitė, Paului Čižinauskui, Vytautui Kontrimui, Vilmai Raubaitei ir Juliu Žalakevičiui. Jie turėjo ne tik „sugerti“ režisierius poetines fantazijas, bet ir regima teatro kalba paversti atvirus Akutagawos alogizmams.

Manoma, kad sudėtingū literatūros tekstu neįmanoma nei ekranizuoti, nei perkelti į teatro erdvę. Bet menininkai drąsus: Akutagawos mažos formos, bet ypač daug prasmų turintis kūrėjus „Tankumyne“ ekranizuotas net keturis kartus, kurių brandžiausias išlieka pats pirmasis – Akiro Kurosawos filmas „Rasiomonas“ (1950). Šie „susitikimai“ vyksta dėl meninės drąsos ar noro prisiliesti prie dar iki galio neatras-

to pasaulio, o svarbiausia – dėl naujo turinio paiešką. Taigi ir Kazla, ir „cezario grupe“ pirmiausia galima pasveikinti, nes Lietuvoje šis unikalus kūrėjus ne tik pirmą kartą pristatomas publikai, bet ir, naudojant minimalistines teatro priemones, bandoma Jame užauginti pakankamai sodrū prasmį pasaulį.

Novelė, susidedanti iš septynių nedidelų dalių, pasakoja apie vieno samurajaus nužudymą, kurio liudininkais tampa medkirtys, vienuolis, sargybinis, plėškas, samurajaus uošvė, žmona ir jo vėlė. Kazlas, kaip ir Akutagawa, mano, kad žiūrovams pats lyg stiklo karoliukus susivers skirtingas nužudymo versijas. Gebėjimas neperšant vienos tiesos skatinti žiūrovus patiems susikurti savają – labai vertinga savybė. Tačiau šiam spektaklyje dar kartą teko įsitikinti, kad teatre naiviai atrodo tai, kas įtai-giai veikia knygoje arba filme. Teatras yra ne tik žiaurus ir negailestingas, bet ir reikalauja netikėtų atsivėrimų. Teatro scenoje kalbėti apie realiai neegzistuojančius dalykus įmanoma tik atradus kitą lygiagrečiai egzistuojančius pasakojimą, antraip sceninis dramaturgijos naratyvas imai trūkinėti, solidūs režisūriniai ketinimai virsta literatūrinio teatro kanonizacija, o siužeto atpasakojimas – svarbiausia užduotimi.

Kazlas nuo pat pirmųjų spektaklio akimirkų siekia ekilibristikos. Jis sukuria tikrai gražių ir prasmingesnų scenų, kurios papildo ne tik jo, kaip režisierius, biografiją, bet ir ypač pritinka būtent šiemis aktoriams. Vis delto jau kūrėjio eksponavimo yra duobių, kurios „sodina“ veiksmą, netgi supaprastina atsirančias prasmes. Kazlas nesiekia kurti naujo teatro. Jis ištikimas te-

Julius Žalakevičius (Plėšikas), Brigita Arsobaitė (Samurajaus žmona),
Paulius Čižinauskas (Samurajus)

D. MATVEJEVO NUOTR.

atru, kuriame užaugo, formavosi, kokį kūrė su daugeliu režisierių. Todėl jis ir sunkiai pastatoma kūrini stato taip, lyg tai būtų to, ano teatro tāsa. O tās būti negali. Kazlui neprireikia dramaturgo pagalbos – gal todėl spektaklis pradeda irti jau nuo pat pirmų sceninių minučių. Paradoksalu, bet siekdamas neakcentuoti detektyvinio Akutagawos kūrėjio prado ir bandydamas pasvaikšioti po filosofinį gyvenimo tankumyną režisierius tampa per daug schematiškas.

Kartais atrodo, kad taip atsintinka ir dėl apibrėžto, lengvai numanomo aktorių amplua. Spektaklis „Tankumyne“ aktoriams tapo lyg jų sceninių prototipų tēsinys. Visi – lyg *commedia dell'arte* personažai, kuriantys savo gyvenimo vaidmenis. Šis spektaklis ypač tiko lengvai identifikuojamiams aktoriams, nes scenos, paremtos aiškiu struktūra, iš anksto apgalvotomis priemonėmis išliko atviros jų improvizacijoms ir netikėtiems atsivėrimams. Organiskiausias yra Julius Žalakevičius, ku-

ris, nesistengdamas nusiplėsti kadaisi užsidėtos šelmo kaukės, lieka atviriausias improvizacijai. Čižinauskas išlieka spektaklių ekspozicijos autoriumi, prasmui sutvirtintoju, Arsobaitė – amžina mylimoji, Rau-baitė – visu paslapčių patikėtinė, Kontrimas – senis. Aktoriams nereikia balinti veidų, keisti kaukių, jiems nereikia ir daug teksto. Jie niekada nenetrūksta nuo savo personažo siužetinės linijos, niekada netrukdo savo partneriams.

Viena gražiausiai spektaklio scenų – samurajaus ir jo vėlės susitikimas. Čižinauskas itin sužmogino, neutriravo, kelias judesiais valdydamas čia pat sukurtą lėlę-kūną, taip įprasmindamas savo personažo sie-lą. Režisierius šioje scenoje ryškiausiai sujungė kūrėjio išorę ir vidų. Gyvenimas po mirties čia tapo realus, priimtinas ir labai jautrus.

Lietuviškame „Tankumyne“ veikmas vyksta mūsų pasaulyje, todėl tiek scenografi Elvita Braždylė, tiek kostiumų dailininkė Nerina Keršulė iš japoniškas tankmes nelin-

do. Scenovaizdžiu mitiškumo suteikė raibuliujančios juodos ir Baltos juostos, atstojančios šiuolaikinių sintetinių „bamboo“ džiungles. Pagal XX a. pirmos pusės *film noir* estetiką sukurti kostiumai nesiekė tiesiskai charakterizuoti personažų. Na, o muzikos spektaklyje daug, bet jų labai skirtina ir nepadeda išpamioti ar nujausti, kas vis dėlto nutiko tankumyne.

Kazlo tankumynas paradoksaliai bando išlaivinti savo jausmuose susipainiojusius žmones. Kelij metrų erdvėje veikia personažai – dvasinai klounai, kurie pasirodo ir dingsta už uždangos, bandydami pabūti ten, kur realiai gyvenime patys nebūna. Kiekvienas jų, pasakodamas nužudymo versijas, pamažu išsilaisvinia iš minčių, judesių, žodžių painiavos. Matomo-nematomu pasaulio paralelės tampa dvasinės žmogaus būsenos tyrimu.

Kazlas nepalieka erdvės ir laiko aktoriams išibėgti, todėl kartais pradeda ryškėti šio spektaklio siulės, ypač kai artistai bando neskubėdami išvaidinti savo scenas. O tokiam filosofinio universalumo siekiančiam spektaklyje būtina japoniška kaligrafija – tikslumas ir švara, griežti plastiniai štrichai. Yra scenų, kai aktoriai to pasiekia, bet kartais apibendrinimai atrodo buitiški, trūks ta prasminių jungčių.

Išoriškai spektaklis lengvas ir paprastas, tačiau kiekvienas jo sraigtelis pajungtas kito dažnio įtampai. Žiūrovai privalo paklusti režisieriaus siekiui kartu pasivaikščioti po ši minčių labirintą, antraip spektaklis gali virsty teatralizuotu pasakojimu Akutagawos tema. Mégindamas to išvengti Kazlas kviečia žiūrovus susikaupti, užuot „stūmus“ gyvenimą, atsiveri jam, bandyti suprasti nepažintą pasaulio prasmes.

ATKELTA IŠ 4 PSL.

Dažnai mūsų viešose erdvėse skambia labai prasta muzika. Norėjome, kad ji bent šiek tiek keistųsi ir žmonės išgirstų kitokią, jiems galbūt kiek neįprastą muziką. Psychologiniu aspektu ji gali ne tik padėti parduoti produktą, bet sukelti ir keistą jausmą, patiriamą tam tikrose vietose ir tam tikru metu.

Jeigu tokia muzika skambėtų nuolatos, ar tai taip pat veiktu klausytojai? Ar nevargintų?

J. P.: Pirmiausia reikėtų pabrėžti, kad kiekvienas kompozitorius siekė išgyvendinti labai individualias užduotis. Buvo kuriamos dviejų tipų kompozicijos. Pirmiausiai papildančios, kaip Mato kompozicija Valdovų rūmuose, kuri tuo būtent tai erdvei. Ji labai pasiteisino ir galėtų ten skambėti nuolatos. Kitos kompozicijos buvo labiau provokuojančios. Čia norėjau paminėti Raimondos kūrinių, kuris sulaukė itin aršios aplinkinių reakcijos. Kompozitorė siekė išprovokuoti skirtingas emocijas, nes tokioje vietoje kaip turgus rafinuo-

ta muzika tampa tikru paradoksu. Tai buvo labiau socialinė akcija.

M. D.: Pati tema „Muzika erdvėje“ yra labai plati, apimanči daug prasmų. Yra trys pagrindiniai aspektai, kuriuos visi skirtingai nagrinėjo. Pirmiausiai – akustinis erdvės aspektas (bandoma suvokti, kaip akustiškai muzika gali veikti tam tikroje erdvėje), psichoakustinis (kokias emocijas sukelia skambanti muzika) ir socialinis (siekiama išprovokuoti socialines reakcijas, teigiamas emocijas, šokiruoti).

Kokias užduotis kėlėte kurdami savo kompozicijas?

J. P.: Mano kompozicija trijų dalių. Vykdiu muzikinę socialinę interakciją, skirtą specialiai žmonėms su negalia. Autobusu važiavo neigalius žmonės, o kartu su jais ir keli sveiki. Mano tikslas buvo sveikiems žmonėms sukelti diskomfortą, norėjau pamatyti, kaip skirtinga muzika gali juos paveikti. Skambėjo džiaugsminga, relaksacinė ir disonuojanti muzika. Stebėjau, kaip jie reaguoja.

M. D.: Mano kompozicija Valdovų rūmuose buvo kurta tam, kad visi muzikantai kuo labiau išsilietu-

ja bendrą ekspoziciją ir ją papildyti. Stebėjau lankytojus ir pamačiau, kad jie tai priėmė natūraliai, kai kurių net neatkreipė dėmesio, lyg taip ir turi būti. To ir siekiu. Mano kompozicija buvo kurta socialiniu aspektu. Ją dėliodamas galvojau apie galimybę padėti lankytojams dar labiau panirty į muziejaus erdvę.

Kokius sunkumus teko įveikti organizuojant projektą?

M. D.: Pirmiausiai finansinius. Rašėme projektą į Kultūros tarybą, bet paramos gauti nepavyko. Be šios problemos galiu paminėti koordinavimo dalykus: yoko net aštuoni koncertai šešiose skirtingose erdvėse per dvi dienas, taip pat derinome repeticijas, priė mėnesį vyko kūrybinės dirbtuvės, kuriose savanoriškai dalyvavo jau pripažinti kūrėjai. Iššūkiu buvo gana daug, bet susitarkyti pavyko. Visi dalyviai į projektą žiūrėjo labai atsakingai.

J. P.: Jaunoms įstaigoms, tokioms kaip VŠĮ „Meno genas“, yra kur kas sudėtingiau gauti paramą iš įvairių fondų ar organizacijų. Mus rėmė ir kartu organizavo LMTA, jie mums paskolinio visą reikiamą aparatūrą, be kurios nebūtume išsivertę, ir Lietu-

vos žmonių su negalia sajunga, kurie labai daug padėjo viešinant projektą (lankstinukais, plakatais ir kt.).

Kaip sugalvojote į šį projektą įtraukti ir jaunuosius muzikologus? Kokį darbą jie atliko?

M. D.: Dažnai pagalvojame, kad mūsų bendruomenėje trūksta glaudesnio ryšio. Šiame projekte muzikologai stebėjo kompozitorų darbą nuo pat idėjos gimimo iki jos įgyvendinimo, ir visa tai apraše. Buvo siekiama atskleisti kompozitorų priėjimą prie kūrybinės medžiagos, jų mąstymą, kompozicijos suvokimą ir bendradarbiavimą su atlikėjais. Tai tikrai naudinga abiems pusėms. Mes norime sulaukti kuo daugiau komentarių iš šalies, profesionalių patarimų. Tikimės, kad šis projektas jaunuosius muzikologus paskatins nebijoti reikšti savo nuomonę ir analizuoti mūsų kuriamą muziką, nes mums to labai reikia.

Kaip jaučiatės pasibaigus projektui?

M. D.: Dėl vieno mums tikrai liūna. Projekte nematėme nė vieno dėstytojo, akademinių bendruomenės, mūsų pačių kolegų buvo labai

mažai. Keista, kad palaikymo nesulaukiame iš mums labai svarbių asmenų, kurių patarimo labiausiai tikimės.

J. P.: Pasibaigus projektui, mes visi jaučiame didelę jo naudą ir prasmę. Svarbu, jog greta studijų mes galime daryti kažką savito, kitokio.

Nepaisant mažo akademinių bendruomenės susidomėjimo galu pasidžiaugti, kad klausytojų buvo nemažai. Projektas turi perspektyvą ateitį. Ar apie tai jau galvojote?

M. D.: Jau organizuodami šių metų projektą galvojome apie jo ateitį ir perspektyvą. Dėl finansavimo negalėjome įgyvendinti visų siekių, bet ateityje planuojame tai padaryti.

Šio projekto vieta ir reikalingumą matome ir tarp kitų festivalių. I jaučiųmeninkus orientuoti „Druskomanią“ bei „Ahead“, kurii tikslas taip pat suteikti terpę eksperimentams ir naujų idėjų išspildymui. Mūsų projektas nuo minčių skiriasi būtent dėl savo specifikos – muzikos ir architektūros santykio, todėl greta kitų festivalių gali sėkmingai gyvuoti. Tai net ne festivalis, o kūrybinė laboratorija. Ši išskirtinumą siekiame išnaudoti.

Meno politikos šešeliai

Apie konferenciją Seime

Sandra Skurvida

Balandžio 11-ąją Lietuvos Respublikos Seime vykusi konferencija „Smurto bei savižudybių prevencija ir destruktyvus menas Lietuvoje“, surengta Seimo narės Rimantės Šalaševičiūtės kartu su Lietuvos kultūros kongreso taryba (balandžio 21-ąja ši renginį rodė Lietuvos televizija – šis tekstas remiasi TV transliacija) visos šalies akivaizdoje pareiškė, kad svarbiausios valstybės kultūros institucijos, kurių atstovai šiam renginyje nedalyvavo – tai Lietuvos kultūros ministerija, Šiuolaikinio meno centras ir kitos – propaguoja socialinę ir estetinę destrukciją. Konferencijoje pranešimus pristatė menininkai (–ės) (Aloyzas Stasiulevičius, Edita Utarienė, Rimas Dichavičius, Liudas Pocius, Arydas Šaltenis), mokytojai (–os) (Raimonda Vaičiulienė ir Kęstutis Ramonas), žurnalistas Dainius Radzevičius, filosofas Krescencijus Stoškus, socialinis darbuotojas Paulius Skrubis. Kaip liudija dalyvių sudėtis, tikroji šio renginio intencija buvo identifikuoti ir pasmerkti „destruktyvųjų“ meną ir jo institucijas, o ne aptarti socialinių problemų priežastis ir įgalintųjų prevenciją, tad aš taip pat jų neaptartu. Menininkai, pasiskėrėti renginyje, oponavo tiems, kurie jame nedalyvavo. Vienintelis balsas,

prieštaravęs šiai vienbalsei daugmai, buvo Lietuvos dailės akademijos prorektorius A. Šaltenis. Tad kokią kultūrines gaires nurodė šis renginys? Visu pirma, jo padininimas, sugretinantis socialinius bei psichologinius reiškinius ir estetiką, primena kai ką labai negera, kai ką, kas, regis, liko istorijoje kaip perspėjimas ateities kartoms, jų menininkams ir valdininkams. Pirmiausia, išgirdus pavadinimą (blogą nuojautą patvirtino renginio turinys) kyla asociacija su nacistiniu „degeneratu menu“ (*Entartete Kunst*) ir jo paroda 1937 metais. Terminą nacių ideologai pasiskolino iš Friedricho Nietzsche's filosofijos – jis degeneratu menu vadino tokį, kuris nostalgiskai siekė grožio ir tiesos, nesuvokdamas tikrojo meno potencialo pranokti ir groži, ir tiesą. Nacistinė meno ideologijoje šis terminas išjgo kitą, bent vienu aspektu priešingą prasmę. Nacių „teoretikai“ tariamai vartojo ši terminą apibūdinti „nevokišką“ grožio sttingantį meną, bet tikrasis termino vartosenos tikslas buvo dar pavojingesnis už nacionalizmą, kylančią prieštai, kas „nevokiška“. Tikrasis tikslas buvo apskrus – dehumanizuoti žmonių grupes sugretinant jas su „amoraliu“ menu, taip pat parodyti, kad avantgarde menas yra amoralus, nes jį sunkūrė žmonės, kuriems sttinga žmogiškų savybių ir vertybų. Šis epitetas

buvo pritaikytas daugumai modernaus meno pasiekimui – parodoje „Degeneratu menas“ eksponuoti Maxo Beckmanno, George'o Grosszo, Ericho Heckelio, Ernsto Ludwigo Kirchnerio, Paulio Klee, Oskaro Kokoschkos, Emilio Nolde's ir kitų menininkų darbų.

Kaip parodoje „Degeneratu menas“ surinkti nesektni pavyzdžiai (dabar eksponuojami pasaulio muziejuose), taip ir LR Seime demonstruotame „filmuke“ buvo pristatyti „destruktyvaus“ meno pavyzdžiai Lietuvoje – įvairių kartų ir stilių kūriniai, nuo neoekspresionistiško Šaltenio paveiklos su vėmiančia moterimi („Moteris“, 1972), tiesiogiai paveiklo vokiščių ekspresionizmo, iki nepriklausomoje Lietuvos susiformavusiu vidurinės kartos menininkų, tarp ju Evaldo Janso, Dainiaus Liškevičiaus, Artūro Railos ir kitų darbų. Sprendžiant iš Dichavičiaus prancēsimo pavadinimu – „Bjaursties propaganda Šiuolaikiniu meno centre“ – kone visas ten eksponuojamas menas yra „destruktyvus“, tačiau pranešimas žadamų pavadinime reiškiniai neaptarė – jis buvo skirtas autorius knygos reklmai, pagražintai rusiškais posakiais (taip laiko dvasia – nuo propagandos prie reklamos!). Daugumas menininkų pranešėjų argumentai susivedė į vieną nuostatą – kančios, kūno,

Arvydas Šaltenis, „Moteris“. 1972 m.

NUOTRAUKA IS MÖDERNAUS MENO CENTRO ARCHYVO

socialinių problemų vaizdavimas drastišku stiliumi arba priemonėmis, kurios replikuoja šių problemų sukeltus jausmus, yra tų pačių problemų židinys ir pretekstas – lygiai tokiai pat argumentacija kaip ir nacistinė Nietzsche's termino perversija. Pagal tokią argumentaciją, paaižduota vėmianti moteris žiūrovą verčia vėmti, gimdanti moteris žiūrovą paverstus vaiko tėvą, o mirties reprezentacija publikai visiškai numarintų. Konferencijos pranešėjai, tarp jų menininkai ir filosofai, meną traktavo kaip realybę, o ne kaip būda tai realybėi suvokti ir pajusti.

„Destruktyvaus“ meno aptarimas LR Seime iškėlė diskredituotą istorią į dabarties veikimo lauką. Ar mes galime tai ignoruoti, nekvartinti, ne galvoti, ne propaganduoti? Dauguma mano bendraminčių, kurie minėtoje konferencijoje nedalyvavo, mano, kad taip – kaip nekreipėmė dėmesio į

sovietų propagandą, taip pat mūsų nejaudina ir dabartinė valstybinė propaganda, geriau dirbtį gerus darbus ir negaisti laiko tuščioms kalboms. Skirtumas tas, kad Seimas nėra okupacinė ar kolonijinė valdžia, jis atstovauja mūsų politinėms, socialinėms, ekonominėms ir meninėms nuostatom, funkcionuoja mūsų sąsakta. Seimas nėra privati organizacija, kuri išreikštų tik jos narių nuostatas. Daugumoje Europos šalių nacistinės ideologijos skleidimas, juolab jos atgaivinimas naujame valstybiniame kontekste yra laikomas kriminaliniu nusikaltimu. Ar ši LR Seimo kultūros politika reprezentuoja Lietuvos kultūrą, mus? Šiuo atveju tylejimas reikštų netik abejingumą tragedijoms praeities šmēkloms valstybiniuje scene. Jei nepabusime ir ju neišsklaidysime, šios šmēklės gali pasirodyti ir dienos šviesoje – valstybės kultūros politikos sprendimose.

Apie troškimus

ATKELTA IŠ 1 PSL.

toje diskusijoje, kad fotografija išvengia formos žaidimų, kai vėl tam-pa formos ir turinio deriniu, nes menininkas šią mediją pasirenka tikslinį, o išvairūs fotografijos padaudojimo tikslai suformuoja vis naujas fotografijos strategijas. Mano iš tikinimui, Arūnas Gudaitis sekmingai išnaudoja bent keletą jų. Bet apie viską – nuo pradžių.

Paroda yra gili ir gaivi skulptūros, kaip tikslas, priežasties, pasekmės ir medijos, analizė. Gaiviusiai tai, kad parodoje apie skulptūrų liudija vinentelis skulptūrinis (trimatis) objektas – nuskustosios gipsinio Sokrato barzdos krištolinė versija (ikona „sukama“ toliau). Padėtas ant kiek pakrypusio postamento, „Kristalas“ (2014) savo organinė forma prieštarauja krištolo apdirbimo tradicijai, bet svarbiausia, kad galime žvelgti kiaurai Sokrato barzdą ir mums, kaip ir Gudaičiui, viskas taps visiškai aišku (*crystal clear*, kaip pasakyta anglosaksas).

Regzti jungčių tinklą per parodą man patogiausia pradeti nuo fotografijos „Laikrodis“ (2014) – joje pristatoma gūdžioje nakties tamsoje (matyt už miško juostą kiek šviesnės dangus) amžinybe švytinčiu šiuo metu Luvre saugomo saulės laikrodžio kopija, specifiškai matuojanti laiką Švėkšnos dvaro kie-

me. Grafui Jurgui Pliateriui II, 1912 m. užsakiusiam šią kopiją, užsinorėjus sužinoti, kiek Švėkšnoje valandų, reikėjo žiūrint į laikrodį pridėti tam tikrą kiekį minutę, kintantį nuo 90 iki 17 minučių ir priklausantį nuo metų laiko, nes laikrodis buvo sukurtas rodyti prancūzišką laiką pagal prancūzišką saulę. Seniai mačiau tobulesnę centro-periferijos ir troškimo-trokšančiojo santykį metaforą, iškunytą akmens imitacijoje. Saulės laikrodžių subtiliai sakralizuojanti fotografija (ko vertas įrėmiminas!) tampa altorine padatos dalimi.

Prašokdami fotografiją „Šiksnosparnis“ (2014), prie kurios viską supratę grižime kiek vėliau (bent jau taip nutiko man), atsisukame į „Mano atvirukų kolekciją“ (2014, 6 min., 16 mm filmas, perkeltas į HD videoformatą). Anoniminės rankos mums paslaugiai vieną po kito rodo XX a. pradžioje leistus atvirukus, klasikinės skulptūros garbintojus supražindinančius su dažno šedevro ištakomis – Kararos marmuro kasyklomis Italijos Alpėse. Skrybėlėti ir liemenėti darbininkai, šauniai atsirėmę asilui į užpakuolį, ir atviruke netelpantį ilgį jaučių kinkiniai, tiksiantys porą marmuro luitų, kelia dviprasmiskus jausmus: viena vertus, smagiai pozujantys skybėl-

tieji ir kinkiniai ilgis turėtu sukelti pasigérėjimo jausmą („vaje, kokias sunkenybes jie įveikia!“) bei paskatinti atvirukų pirkėjų fantaziją, kokiais skulptūros ir architektūros dekoru šedevrais tie luitai taps. Kita vertus, aškiai priverstinai pozujantys darbininkai antrame plane, nuleistos jaučių ir asilų galvos bei piktų žvilgsnių sukelia mintis apie nuolatinės mados kulto sukeliamas pelno ir išnaudojimo grandines. Atvirukų spausdinimas ir platinimas didino Kararos marmuro troškimą, o filmo „senovinė“ 16 mm estetika perkelia mus iš sakralios saulės laikrodžio erdvė į XX a. vidurį, „kai dar gamindavo kai ką kokybiško“.

Nuo Kararos kasyklų metę akį į dešinę, patenkame į lietuviškų akmenų kontekstą – pasitelkus kompiuterinę grafiką „Kintančiamė dydyje“ (2014) bandoma sugeneruoti bendrinę masinės skulptūrinės fantazijos formą – antkapinių plokščių siluetų sujungti į pulsuojančią, nuolat besikeičiančią amebą, gana sekmingai bent minutei prikaustančiai dėmesį, nes atrodo, kad iki blizgesio nupoliruotu granito plokščių paatlapsit bus atskleista po akimirkos – kokio mes troškame išiamžintimo?

Tuo tarpu rakažodžiai „Italija“ ir „šis tas kokybiško“ mus atveda kai- rėn prie „Keturių fotografių“ (2014).

Tarp jų – ūsiulaikinis itališkas troškimo objektas – sportinis automobilis „Lamborghini Gallardo“, atrodo, sa- vo giminio aplinkoje – kybantis gamykloje. Atpažinus „Gallardo“, mano mergaitiškas, nevairuojantis, bet dizaino istorijos paskaitas lankėsi protas perpranta tai, ką matė fotografijoje „Šiksnosparnis“ – tai vienas iš daugelio „betmobilių“, sportinių automobilių, sukurtų pagal komi- sinius Betmeno automobilius. Kul- tinis „betmobili“ – koncepcinis 1955 metų „Alfa Romeo B.A.T.“, tačiau Gudaitis akmenye įamžinti renkasi, rodos, 2012 m. „Lamborghini Ankonian“ koncepciją, naujau- sią „betmobilio“ svajonę. Fotogra- fijoje dokumentuota akmeninė pagrindinės šio „betmobilio“ for- mas atkartojanti skulptūra nuby- rejušiu šonu leidžia įsivaizduoti, kad oro pasipriepinimą įveikiančio ir šiaip kietai atrodenčio superauto- mobilio idėja yra tokia pat sena kaip ir žmogaus sugebėjimas apdirbtį akmenį arba bent jau siekia tuos laikus, kai dar buvo gyvas troškimas sukurti tobulai harmoninges formas antikinėje dievo skulptūroje.

Vėl grįžant prie tikslingo fotografių panaudojimo Gudaičio rankose – ji sakralizuojasi neatimdamai realumo, ji analizuoją praėjusių laikų fotografijų žvilgsnį, ji dokumentuoja padirbtus įrodymus, ji panaikina materialumą, kad geriau suvokume formą, ir, svarbiausia, įamžina troškimus, kad jų nepamirštume.

si gamtinė skulptūra, kintanti tik dėl natūralių griūčių, o ne dėl skulptūros gerbėjų troškimų kaip Kareroje. Kitoje – šviesus „Ambassador“ rūšies rožės žiedas, švytintis tamsia- me fone, formos struktūra flirtuo- jantis su „Kristalu“, dėl fotografi- jos stebuklo atrodantis ne trapesnis nei kalnas ar „Lamborghini“, o fotografių kompozicija primenantis „Laikrodį“. Ketvirtoje fotografijoje matome nelabai išvaizdu pastatėli, jei tikėsime anotaciją, tarnau- janti kaip meno kūrinių, jų kopijų ir antkapinių paminklų gamybos dirbtuvė. Vėlgi – ištabi metafora, tobulai tinkanti apibendrinti parodos „Dalys ir gabala“ mintis apie skulp- tūrų akmenyje – tai amžinas tobulų formų troškimas, tai troškimas turėti bent jau tą tobulų formų kopiją ir troškimas išiamžinti akmenyje.

O grįžtant prie tikslingo fotografių panaudojimo Gudaičio rankose – ji sakralizuojasi neatimdamai realumo, ji analizuoją praėjusių laikų fotografijų žvilgsnį, ji dokumentuoja padirbtus įrodymus, ji panaikina materialumą, kad geriau suvokume formą, ir, svarbiausia, įamžina troškimus, kad jų nepamirštume.

Paroda veikia iki gegužės 18 d. Šiuolaikinio meno centras (Vokiečių g. 2, Vilnius) Dirba antradieniais–sekmadieniais 12–20 val.

Propaganda vulgaresnė už pornografiją

Paroda „Okupacijos realios: I ir II pasauliniai karų Lietuvos plakatai“ galerijoje „Kairė-dešinė“

Erika Grigoravičienė

Dviejose Grafikos centro galerijos salėse eksponuojami 1915–1918 ir 1941–1944 m. Lietuvoje (taip pat Latvijoje ir Estijoje) platinti plakatai ir afišos iš Nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Bibliografijos ir knygynės centro, Mokslo akademijos Vrublevskui bibliotekos rinkinių. Parodos kuratorės Laima Laučkaitė ir Giedrė Jankevičiūtė padavinimą parinko nepaisydamos aplinkybės, kad savo „okupacija“ mums reiškia ne tik Vokietijos kariuomenės valdžią Pasaulinį karų metu, bet ir kur kas ilgiau trukusį sovietmetį. Ši paroda dailės istorikėms – stambaus tyrimų projekto dalis, o šio svarbus akstinas – Pirmojo pasaulinio karų šimtmečio metinės, šiemet plačiai svarstomos visos Europos mokslo ir žiniasklaidos.

Anotacijoje rašoma, kad plakatai parodoje „pristatomi dvem aspektais – kaip propagandos priemonė ir kaip kasdienybės atspindys“, kitaip sakant, kaip tikroje nurodantys ženklai, kurių užduotis – jaapti ar ją keisti. Tai paaškina, kodėl greta politinių plakatų rodomas koncertų ar futbolo varžybų afišos. Vis dėlto visų šiu vaizdarasių santykis su laiko realiomis, ko gero, gerokai sudėtingesnis. Šiandien jie veikia būtų ne dailėtyros objektai, o istorijos mokslo šaltiniai.

1915 m. rugpjūčių užėmę Vilnių, vokiečiai mieste ėmė leisti net du laikraščius – „Die Wilnaer Zeitung“ ir „Zeitung 10. Armee“. Redakcijose darbavosi į armiją paimti vokiečių žurnalistai ir dailininkai. Meninai plakatai, kaip ir laikraščiai, Vilniuje buvo spaustinami tik vokiečių kalba ir skirti vokiečiams. Vietos gyventojams buvo adresuojami išsamūs tekstiniai skelbimai keturiomis kalbomis (vokiečių, lenkų, lietuvių ir jidiš), informuojantys, kad „Pardavinėti dektinę bonkose reikia Šeimininkystės Komiteto prie Ryto Vyriausiojo Vado leidimo“ ar kad „Mergoms užginta kabineti vokiečių kareivius“.

Vokiečiai savo kultūrą tyčia rodė aukštėsnę, labiau išsvyčiusią, o Lietuvos gyventojus laikė atsilikusiais barbaraismis. Vilniuje buvo renčiamos vokiečių dailės parodos: 1917 m. eksponuota Karaliaučiaus, 1918–aisiais – Miuncheno dailininkų kūryba. Visose profesionaliosios dailės parodose galėjo dalyvauti tik vokiečių dailininkai. Lietuvos gyventojų kūrybiškumą liudijo vien amatų ir tautodailės sritys. „Zeitung 10. Armee“ redakcijos darbuotojai 1916 m. buvusiame Bernardinų vienuolyne surengė lietuvių tautodailės parodą iš Lietuvos mokslo draugijos rinkinių. Laikraščio dailininkas Fredas Hendriokas jai sukūrė plakatą

su liaudies audinių ornamento motyvu. Tais pačiais metais buvusiuoje Pacų rūmuose Didžiojoje gatvėje vyko paroda „Vilniaus darbo namai“, pristatant tradicinius lietuvių, lenkų, baltarusių ir žydų amatus.

Vizualių patrauklumu ir menine kokybe išsiskyrė karo paskolas reklamuojantys plakatai – geras pavyzdis, kaip grožis „iðarbinamas“ įtikinėjimui ir manipuliacijoms. „Aukso vaisiai pasotins tave, tavo Tėvynę / Padékite savo santaupas į karo taupymo lăkštus“ – vokiško užrašo fone matyti geltonųjavų laukas ir tirštai obuoliais apkibusios vaismedžių šakos. Idiliškas būsimos taikos vaizdas Karlo Schnollio von Eisenwertho spalvotoji litografijoje žada aukso kalnus. Jei jų nepakanika, dar stipriau paveikia kumštis. Tai bene populiarusias vadinamojo Sachplakat (daiktų plakato) motyvas. Šią supaprastintų formų, griežtos stilizacijos įtaigaus plakato rūšį išplėtojo garsus žydų kilmės Berlyno dailininkas Lucianas Bernhardas. Pirmojo pasaulinio karo metais Vilniuje pasklidę plakatai atspindi XX a. pradžios Vokietijos plakato meno tendencijas. Juos spaustino Vilniaus spaustuvėse, tam net iš Vokietijos atsigabeno modernią įrangą. Iki tol tokios geros kokybės spalvotos spaudos mieste nebuvu.

Kitoje salėje žiūrovai gali pamatyti, kaip per porą dešimtmecijų propaganda ištobulėjo. Modernizmo dailėje Antrojo pasaulinio karo metais buvo toliau plėtojama Pirmojo karo laikais išrasta ikonografija – žuvusiųjų kūnais nukloti laukai ar skeletai kareivių uniformomis, Trečiojo reicho politinių plakatai galėtų būti geras ūluolainių „juodujų technologijų“ studijavimo pradžia-moksli. Jie lietuvių, latvių ir estų kalbomis spaustinti Vokietijoje ir siuštinių tekstuinių skelbimai keturiomis kalbomis (vokiečių, lenkų, lietuvių ir jidiš), informuojantys, kad „Kunstausstellung der österreichischen Künstler 1912“.

II Baltijos šalis. Iš dalies jie veiksmini ir šiandien. Atidarymo metu žiūrovai būriavosi prie pranešimų apie „žydų-bolševikų“ musikaltimus Vincenciją ir Katynę („tik 1941-ųjų birželio 22-oji padėjo panašaus likimo išvengti Lietuvos ūkininkams“), bet daugiausia diskusijų sukėlė 1942 m. žinia apie galimą slaptą Didžiosios Britanijos ir SSRS susitarimą dėl Baltijos šalių.

Churchillis, kaire atgalia ranka žemėlapje rodydamas Baltijos šalis SSRS pašonėje, dešinėje laikydamas į penį panašų smilkstantį cigarą po nosimis trimis išsigandusioms mažametėms mergaitėms tautiniams drabužiams (simbolizuojančioms Lietuvą, Latviją ir Estiją) sekā pasaką, kad „Anglia kovoja dėl mažųjų tautų laisvės“. Ištrauka iš Crippo-s posakymo žurnale „World Review“ byloja tiesą: „Baltijos valsstybės – Lietuva, Estija ir Latvija turėtų priklauso prie Sovietų Sajungos. Ilgai jos buvo carų viešpatijos sudėdamoji dalis ir niekam neatėjo į galvą, jog būta kažkokios klaidos, kad jos turėjo priklausyt“. Ir tik „Vokietija rūpinasi, kad štai velniškai sumanymas likti anglams kaip sapnas“.

Seras Richardas Staffordas Crippas, 1940 m. Churchillio paskirtas Britanijos ambasadoriumi SSRS, pasidėjus Vokietijos ir SSRS karui tapo svarbiausiu Vakaru ir Sovietų aljaniso architektu, o 1942 m. nesėkmės siekė užimti ministro pirminko postą. Vis dėlto Churchillio teiginiai – „pasakos“, o Crippo – „tiesa“. Politiskai apsišvietę propagandinio plakato adresatai 1942-aisiais turėjo gauti visą pluoštą pri-bloškiančių žinių – apie Baltijos šalių likimą Sajungininkų pergelės atveju, galimą Britanijos vyriausybės pasikeitimą dar palankesnį sovietams, apie tai, kad Vakarai „iš-

dūrė“ ir Vokietija dabar – vienintelė viltis. Alegorinių figūrų vaikystė, bejegišumas ir vulgarios pedofiliškės aliujos turėjo juos visiškai sugnuždyti. Smegenų plovimas visuomet vyksta išskyk keliais frontais. Tuo galima įsitikinti šiandien atsidarius vieną ar kitą žinių portalą.

Antrojo pasaulinio karo metais Lietuvoje buvo platinami šalies dailininkų sukurti plakatai, bet tik skirti kultūros renginiams ar, pavyzdžiu, sanitariniam švietimui. Parodoje eksponuojamas Jono Martinaičio komikisas „Utėlė – tavo gilitinė“ ir Adolfo Vaicičio „Naikinkime mūses, nes jos baisesnės už bombas“. Okupacinė vokiečių valdžia leido rengti lietuvių dailės parodas. Vytauto Kazimiero Jonyno sukurtas 1942 m. apžvalginės Lietuvos dailininkų parodos plakatas – vienas iš gražiausių šiame rinkinyje.

Man idomiausia čia pasirodė nuo 1943 m. spalio 1 iki 1944 m. vasario 2 d. Vilniaus rotušės rūmuose veikusios Vilniaus dailės muziejaus surengtos grafikos parodos afiša. Joje panaudotas XVI a. vidurio Romoje veikusios Antonio Lafreri grafikos spaustuvės vario raižinys, iš nugarienės pusės vaizduojantis ant Kvirišlio kalvos stovinčią mitinių dynių Dioskūrų statulą. Apgruviės, palopytas ir apaugės žole simetriškas marmurinis ansamblis abu Ledos sūnus pristato kaip Dzeuso vakis. Kitaip nei Rubenso paveikslė „Leokipo dukteru pagrobimas“, iš prigimties mirtingą Kastorą čia sunku atskirti nuo nemirtingojo Polukso. Lafreri išleistas 150 antikos paminklų atvaizdų rinkinys pagal vieną antraštės lapą pavadintas „Romos didybės veidrodžiu“. Rinkinyje yra ir skulptūros vaizdas iš prieško. Reprodukuotas afišo raižinys, 1941 m. patekęs iš Dailės muziejuj iš tais me-

Ostlando generalinėms sritimis bendras plakatas „Churchilis sekā pasaką“ 1943 m.

IS NPDFA ARCHYVO

tais nustojusios veikti Vilniaus mokslo bičiulių draugijos bibliotekos, gana ižūliai primena, kad visa, kas didinga, turi savo užpakuonė pusę, atitinkamai bjurausnę. Pagrindinis raižinio akcentas – bemaž nepadoriai atsukti mėsingi arklių užpakalai, manieringai paryškinti ir keistai paramstyti plynų mūru, beveik iurrealistinė kūno ir mūro painiava, akibrokštas žiūrovams – nacių cenzūrai nepasirodė „išsigimč“, matyt, akis aptemdė beatodairiška aistra senienomis ir klasikine dailei.

Šią senosios grafikos parodą 1943-ųjų rudenį aplankė iš Kauno į Vilnių trumpam atvykės Žibuntas Mikšys. Tuomet dar neturėjo nė dvidešimties, bet jau buvo sukūrė pluoštą išpudingų linoleumo raižinių, vaizduojančių karo baimus. Apsilankymas rotušėje buvo lemtingas, nes kaip tik susidūrė su Levu Karsaviniu, komentavusiu parodą būsimiems jos gidams (Karsavinas, 1944–1949 m. vadovavęs Dailės muziejui, turbūt buvo šios parodos kuratorius). Labai susižavėjės jo iškalba ir erudicija, Mikšys galutinai nusprendė studijuoti dailę, nors tėvas jam niekada to neleido. Nežinia, kas labiau – Karsavinas ar plakato graviūros motyvas, tas keistokas laisvės simbolis, – paakino jį „spjaut į viską ir daryt ką noriu“. Kitais metais Mikšys istojo į meno mokyklą Kau- ne, bet ten studijuoti jam neteko, nes, deja, išsispildė Crippo „tiesa“. 1944-ųjų liepą visa Mikšių šeima iš Kauno išvyko į Vieną, vėliau atsidūrė pabėglių stovyklose Vokietijoje. 2012-ųjų kovą Paryžiuje vėl pasakodamas Karsavino legendą, dailininkas užsiminė, kad tos parodos plakatas buvęs „labai idomus“, tik jis negali tiksliai prisiminti, kas Jame nupiešta. Mikšio gyvenime ir kuryboje visuomet harmoningai derėjo aukštostai kultūra ir jos užpakuonė pusė.

Paroda veikia iki gegužės 10 d. Vilniaus grafikos meno centro galerijoje „Kairė-dešinė“ (Latako g. 3, Vilnius) Dirba antradieniais-penktadieniais 11–18 val., šeštadieniais 11–15 val.

Ekspozicijos fragmentas

G. Čiuželio nuotr.

Pabudimas iš letargo

Išskirtinis Agnieszkos Holland „Degančio krūmo“ seansas

Gegužės 14 d. 17 val. „Skalvijos“ kino centre bus parodytas Agnieszkos Holland serialas „Degančis krūmas“ („Horici ker“, Čekija, JAV, 2013). Jį pristato Čekijos ambasada ir Lenkijos institutas Vilniuje bei Lietuvos ir Čekijos draugija. „Degančis krūmas“ pasakoja apie čekų studento Jano Palacho susideginimą 1969-ųjų sausio 16 d. pačiamė Prahos centre – Vaclavo aikštėje ir tai, kas įvyko paskui, – Palacho artimuojų bei draugų likimą, visuomenės reakciją į susideginimą, niūrią Čekijos gyvenimo po 1968-ųjų invazijos atmosferą. Palacho poelgis iki šiol laikomas kovos su režimu simboliu. Holland studijavo Prahos kino mokykloje FAMU ir pati buvo tų įvykių liudininkė. „Degančio krūmo“ rodymas skirtas Romo Kalantos susideginimo Kaune metinėms paminiėti.

Pateikiame pokalbio su lenkų režisiere Agnieszka Holland, išspausdinto leidinyje „Przegląd“, fragmentus.

„Serialas „Degančis krūmas“ pasaikoja apie tragiską Jano Palacho mirtį bei jo poelgio pasekmes. Jūs grįžtate į savo studijų Prahoje laikus. Kaip prisimenate tas dienas, tiksliau, Prahos pavasarį?

Ko gero, man tai buvo svarbiausia – iniciacijos, formuojanti patirtis. Prahos pavasaris buvo laisvės sprogiemas ir karnavalas, pirmą kartą pamačiau, kad žmonės patys išcina į gatves ir yra laimingi būdami kartu, bendruomenėje. Kai atėjo Varšuvos

sutarties valstybių invazija, visi suprato, kad pralaimėjo, tačiau vis dar turėjo vilties, kad liko kažkokiu laisvės lopinėliu. Tačiau bėgant paaiškėjo, kad net ir tai atimta. Prahos pavasario žlugimas čekams ir slovakams parodė, kad jie neturi šansų laimėti kovos už laisvę. Pasiekės buvo visuomenės apatija, konformizmas ir rezignacija. Prieš tokį požiūrį ir protestavo Janas Palachas. Jo susideginimas buvo neatsakas į karinę invaziją Čekoslovakijoje (taip dažnai bandoma pristatyti jo poelgi), bet reakcija į čekų ir slovakų visuomenės pasyvumą.

Kokia Jūsų asmeniška patirtis? Jūs negalejote studijuoti Lenkijoje dėl represijų. Ar Čekijoje Jūs taip pat jas patyrėte?

Žinoma, Čekijoje taip pat patyriaus represijų, bet turiu pripažinti, kad čekai, ypač kino mokyklos profesoriai, mano atžvilgiu elgesi išskirtinai lojaliai, kai buvau suimta. Mano byla buvo susijusi su lenkų opozicija. Didelė grupė čekų ir slovakų bendradarbiavo su vadinamaisiais „tatariukais“, kurie į Lenkiją per Tatry kalmus gabeno nelegalią spaudą. Mane gana greitai paleido iš kalėjimo, sėdėjau tik mėnesį. Žinoma, iš dėstytojų reikalauta išmesti mane iš mokyklos. Jau buvo aišku, kur viskas krypssta. Nepaisydami to, mano dėstytojai, net katedros vedėjas Otakaras Vávra, laikytas išskirtiniu konformistu, parašė pui-kių rekomendaciją ir stipriai spaude apsiginti diplomą. Neprivalėjau kurti diplominio filmo, juo buvo

pripažintas filmas, sukurtas trečia-me kurse, parašau tik teorinę dalį ir gavau Prahos kino mokyklos baimingo liudijimą. Visi puikiai žinojo me, kad po kelių mėnesių tai jau nebus įmanoma...

Ar prisimenate savo reakciją į žinią apie Palacho mirtį? Kaip reagavo čekai?

Buvau atvažiavus i Lenkiją šventėmis ir manęs nenorėjome išleisti atgal, tad apie viską sužinojau iš „Laisvosios Europos“ radijo. Mano reakcija buvo tokia, kaip visų: sukrėtimas, susijaudinimas, jausmas, kad atsitiko kažkas svarbus ir kad turime kažką daryti. Janas Palachas laiške paraše, kad jis yra pirmasis pogrindinės grupės fakelas, kad grupė tės veiksmus, jei nebus įvykdyti jo reikalavimai. Visiškai tuo patikėjome. Buvome išitikine, kad yra grupė, kuri užsimenzgė per studentų streiką 1968 m. lapkričių. Kalbėta, kad viena mūsų draugių tame sąraše yra antra. Ilgai tuo tikėjau. Tik rengdamasi filmuoti serialą susipažinau su vienais dokumentais ir sužinojau, kad néra né menkiausią tokios grupės egzistavimo įrodymų. Greičiausiai Palachas ją išgalvojo, kad sustiprintų savo žinią, kad i ją sureaguotu valdžia. Jis gerai jautė tų dienų nuotaiką – idealizmo ir egzaltuotos laisvės atmosfera tarp jūnimo buvo labai stipri.

„Degančis krūmas“ – vienas asmeniškiausiai Jūsų filmų. Kokie jausmai lydėjo jo kūrimą? Ar tam tikra

„Degančis krūmas“

prasme Jums buvo sunku?

Kai kuriu filmą, susitelkiu ne į savo jausmus, o į profesinius dalykus. Klausimas kitas: kaip sukelti atitinamus žiūrovų jausmus? Pagrindinis mūsų tikslas buvo papasakoti istoriją, su kuria žmonės (taip pat ir jauni) galėtų susitapant, kurioje galėtų rasti savo jausmus, klausimus ir abejones. Manau, kad tai pavyko. Čekų reakcija buvo neįtikėtina. Čekai ji priėmė kaip tam tikrą taučinio išgyvenimo formą.

„Degančis krūmas“ – pirmas vaidybinis filmas šia tema. Kaip atsirado serialo sumanymas ir kodėl būtent dabar?

Tai nebuvu mano sumanymas, jis atėjo iš Čekijos. Man jis atnešė labai jauni žmonės, tada dar kino mokyklos studentai. Štepánas Hulíko scenarius buvo jo diplominis darbas. Jo dar jaunesni kolegos prodiuseriai nusprenindė, kad niekad neskaitė nieko įdomesnio ir reikia tai išgvendinti. Jie kreipėsi į čekų visuomeninę televiziją, bet ši nebuvu suinteresuota. Laimė, medžiaga pateko į vienos iš HBO prodiuserių rankas ir ją labai sudomino. Vėliau ji scenarijų persiuntė man.

Kaip sekėsi dirbtu su jaunais aktoriais, scenaristais ir prodiuseriais?

Kaip jie suprato šią temą?

Jie labai protinči, išmintingi ir garbingi, tad dirbtu buvo nuostabu. Kai perskaičiau scenarijų, buvau ištitikinus, kad jis parašė koks nors mano bendraamžis, toks tikroviškas jis atrodė. Lemia tik talentas ir visai nesvarbu, ar tiesiogiai ką nors išgyvenai, ar ne. Tikras kūrėjas yra atviras skirtingų pasaulių tiesai. Tuos Prahoje praleistus metus, kai kūriau filmą, prisimenu kaip vieną geriausią mano pastaruju metų patirčių.

Ar Palacho mirtis vis dar jaudina čekus? Ar tai vis dar šiuolaikinė istorija?

Tokios svarbiausios tapatybės ir tautinės patirtys yra nuolat aktualizuojamos. Ypač jei jos nebuvu anksčiau permastytos. Parodėme jas be ironijos ar stilizacijos filtro, todėl jos ir tapo be galo gyvos. Vyresniems tai lyg katarsis po traumos, jaunesniems – pagalba savęs pažinimo procese.

PARENGĖ KORA ROČKIENĖ

Meno ir gyvenimo vienybė

Kino klasikos vakarai

Artimiausiai Kino klasikos vakarai „Skalvijoje“ bus skirti Wernerio Herzog filmu „Fickaraldas“ („Fitzcaraldo“, Vokietija, 1982). Tai vienas garsiausių režisieriaus filmų, atnešę jam Kanų kino festivalio prizą už režisūrą. Filmas iki šiol laikomas gražiausiu kino himnu žmogaus beprotystei ir siekiui išgvendinti svajonę.

Tikrais išykiai paremtas „Fickaraldo“ veiksmas perkelia į XX a. pradžios Peru. Airių inžinierius, kurį vietiniai indėnai vadina Fickaraldu, yra didžiulis operos gerbėjas. Jis gali nukeliauti tūkstančius kilometrus Amazonėje ir jos intakais, kad pasiklausyt Enrico Caruso. Visas Fickaraldo gyvenimas Lotynų Amerikoje – nesibaigiančios nesėkmės: nepavyko nutiesti kelio per Andus, pastatyti ledo fabriko. Tačiau Fickaraldo melomanija pavirsta gigantomanija: jis nusprendžia pastatyti operos teatrą džunglių glūdumoje ir pakvieti ten Caruso. Norėdamas surinkti tam pinigų, jis išsinuomoja kaučiuko plantaciją. Patekti į ją nelengva – kelių nėra, tik upės. Fickaraldo nusprendžia kartu su indėnais perveikti laivą žeme iš vienos

upės į kitą, per kalno viršūnę, kad išvengtų pavojaus. Atrodytų, beprotiška idėja sėkmingai išgvendinama. Tačiau Fickaraldas nesuvokia indėnų mentalitetą. Jiems ir laivas, ir pats Fickaraldas yra galimybė sutramdyti upės slenkščius valdančius demonus. Naktį jie perkerta laivo grandinę...

Tai ketvirtas kartu su aktoriumi Klausu Kinski kurtas Herzogo filmas, nors iš pradžių režisierius norėjo, kad pagrindinių herojų vaidintų Mickas Jaggeris. Filmo gamyba truko 12 metų, filmavimas – ketverius. Laivo perkėlimo scenarioje, kurioje dalyvavo 1200 indėnų, nebuvu naudojami jokie specialeji efektais. Herzogas siekė, kad žiūrovai fiziškai suvoktų tai, kas vyksta kadre. Viša tai suteikė filmui beveik dokumentinio autentiškumo išpuštį.

Vokiečių kino kritikė Monika Steinhäuser 1982 m. rašė: „Kaip ir Don Kichotas – personažas, tapęs šiuolaikinio menininko prototipu, Fickaraldas įkūnija tragiską ir didvyrišką, bet visiškai anachronišką poelgi. Panašiai kaip Don Kichotas, jis turi savajį Sančą Pansą. Tai gud-

rus laivo virėjas Hurekekvi, kuris, būdamas sveiko proto įsikūnijimu, paverčia romantišką beprotišbę burleska. Tačiau Herzogo – mitomano ir tragiko *par excellence* – filmuose komizmas dažnai pavirsta anekdotu. Tipiškas *fin de siècle* herojus Fickaraldas yra režisieriui tikrai daug artimesnis už Hurekekvi. Herzogo pabėgimas į džiungles ir noras ten kurti filmą primena beprotišką Fickaraldo poelgi. Tai, ką Herzogas, metaforiškai iškeldamas Parsifalio motyvą, kalba apie savo personažą, galėtų apibūdinti ir jis pati: „Štai jis, vyras, kilnumo liudininkas. Didis gestas iš scenos pasieka jį lyg ietis.“

Patetiškas Herzogui apibūdinimas apima ir pradžios sceną, įvedančią pagrindinį filmo leitmotyvą. Turiu galvoje mitinį Mirties ir Išsilaisvinimo siužetą, kurio liudininkas yra Fickaraldas. Herzogas neatnaujintai išpasirinko Giuseppe Verdi „Ernanin“, kad išgautų kontrastą tarp banalios banditų temos ir iškvėptos muzikos. Inscenizuoti ši kūrinį Manus operoje, perpildyto naujuju turtuolių grožio sampratos, Herzogas pakvietė kino režisierių Wernerį

„Fickaraldas“

Schroeterį. Hipertrofotas lengvas dainavimas skamba prastame teatre, ir tai jis naikina: taip Herzogas ir Schroeteris demaskuoja ironišką regimybę, kuri būdinga operai, pačiai dirbtiniausiai iš menų. Herzogas virtuoziškai įveda seną triuką – „vaidinimą vaidinime“, teatrą kine. Jo strategija tarnauja tik iš pirmo žvilgsnio paradoksaliams iliuzijos neigimui ir meno pagarbinimui. Vi dinė tragedijos ir komedijos, kurios vis dar apibrėžia slaptą jo temą – grožį – ir nužymi jo veiksmus, gimi-

nystę Herzogui gali išsipildyti tik išsprasta į šuos rėmus. Filmo leitmotyvas yra meno ir gyvenimo vienybė, kuria Herzogui tampa „neprijaukintas mąstymas“. Čia savo vietą turi ir Herzogui būdingas magjos ir estetikos susipynimas. Tik šiam kontekste veiksmas atskleidžia prasmės perspektyvą.“

Gegužės 11 d. 18 val. filmą pristatys Gražina Arlickaitė, 18 d. 17.30 – Izolda Keidošiūtė, 25 d. 18 val. – Auksė Kancerevičiūtė.

„7MD“ INF.

Kinas saviems

Nauji filmai – „Greitas „Maskva–Rusija“

Živilė Pipinytė

Pasiklausiusi Ritos Miliūtės šio pirmadienio laidos svečių, taip aistiringai kalbančių apie Rusijos propagandos galiai bei blogą rusų filmų įtaką doriems tautiečiams, nusprendžiau pažiūrėti patriotinį rusų filmą „Greitas „Maskva–Rusija“ („Skoryj „Moskva–Rossija“, Rusija, 2014).

Šią komediją sukūrė Igoris Vološinas. Jo pirmieji filmai „Nirvana“ (2008) ir „Aš“ (2009) išsiminė ne vienam art house kino gerbėjui ir Lietuvos. Tai buvo savaip ižūlūs kūriniai: jaunas režisierius į juos perkélé savo narkotines vizijas, vaikystės prisiminimus, rusų masinės kultūros simbolius ir akivaizdžiai didybės maniją. Tačiau filmuose žavėjo absurdiskas humoras, temperamento šokių ar jaunatviško siautėjimo scenos, neįprasta scenografija. Atrodė, kad režisierius nuosekliai kuria rusų kinui naują, į nieką nepanašų pasaulį. Tačiau iškart po jų buvo atvirai propagandinis „Olimpus Inferno“ (2009), kurio herojai – peteliškių specialistai amerikietis ir rusė – 2008-ųjų rugpjūčio 8 d. atsuraduria Pietų Osetijoje, stebi gruzinų „žvériškumus“ ir bando prasibrauti į sugriaudą Cchinvalį. Nustebino ir prieš porą metų Vološino kurta „Beduinas“. Jo herojė, kad išgelbėtų vėžiu sergančią dukrą, tam-pa surrogatine motina ir gimdo vaiką

gėjų porai. Vėliau su dukrele ji vyksia į Jordanią, pas beduinus, kurie gydo visas ligas kupranugarių piešinu. Visa tai filme buvo rodoma labai rimtai.

Juoste „Greitas „Maskva–Rusija“ galima rasti ne vieną ankstesniu Vološino filmų motyvą ar citatą, bet ji jdomi tuo, kad primena Emilio Velyvio „Directed / Už Lietuvą!“. Nors Vološinė ir Velyvi profesionalumo požiūriu lyginti sunku, abieju filmų idėja ta pati – noras padidinti savo nepaprasta, išskirtine, spalvinga šalimi. Tegu čia kiekviename žingsnyje sutiks idiotą, žudiką, mušiką, nevalą ar šiaip kaimo „runkeli“, bet pažiūrėkite, sako abu režisieriai, kokia ta šalis nuostabi! Skirtumas tik tas, kad „Greitas „Maskva–Rusija“ kūrėjai pirmuojuose kadruose akcentuoja, kad jų filmo nefinansavo valstybę, o Velyvis atvirščiai, dėkoja Lietuvos kino centrui. Be to, tokio ilgo restoranų ir padėkų jų vadovams sarašo kaip finaliniuose „Greitas „Maskva–Rusija“ filmo titruose iki šiol dar nemačiau).

Deja, turiu pripažinti, kad Vološino argumentai įtikinamasni. Matyt, taip yra todėl, kad filmo „Greitas „Maskva–Rusija“ autorius net nebando apsimesti, kad gali suprasti tą tikrovę ir jos gyventojus, o kuria fantastinę pasaką, kur nusitrina bet kokios fantazijos ir realybės ribos. Vološinas perfrazuoją ne vieną ži-

nomą frazę ar motyvą, juolab kad sunku būtų suskaiciuoti ir rusiškus filmus, kurių herojai keliau iš Maskvos į Vladivostoką ar atvirkšciai. Ir tą fantastiškumą kaip tik pabrėžia tiesiai iš YouTube.com paminti dokumentiški Rusijos gyvenimo vaizdeliai, kuriuose anonimiški piliečiai dažu niekuo dėtas duris, važinėja keistomis transporto priemonėmis, o jieems keliai pastoja nežinia iš kur išdyg tankai. Pagrindinis filmo herojas – „manageris“ Serioža (jį suvaidino scenarijaus bendraautorius Sergejus Svetlakovas) – nori išgarsėti ir mano, kad tai įmanoma tik per YouTube.com, kur jis nuolat įkelia savo gyvenimo vaizdelius. Todėl susilažinęs jis vyksta į Vladivostoką, kad ten nusifotografuotu krintančių žvaigždžių fone su Usūrijos tigru, o pakeliusi dar permiegotu su vagono palydove (Ingeborga Dapkūnaitė) ir tai taip pat pateiktų žmonijai. „Manageris“ lyg koks pasakų Jonelis kvailelis, gal todėl jam sekasi.

Traukinyje Sergejus kūpė atsidurs kino žvaigždė iš Amerikos Mila (ją suvaidinusi Margarita Leviejeva iš tikrujų gyvena ir filmuoja JAV, bet rusiškai kalba panašiai kaip jos tautietės iš Vilniaus Šanchajaus). Ji negali skristi lėktuvu, todėl keliaudama traukiniu privalo per septynias dienas atsidurti filmavimo aikšteliėje Vladivostoke. Ten ji vai- dins amerikiečių filme apie sovietų karo lakunes. Pakeliui Mila dar no-

ri įminti rusų sielos paslapči.

Tai padaryti jai padės kelyje su tiki personažai. Jie, regis, labiausiai ir domina režisieriu, nes, būkime atviri, blogiau už Svetlakovą vaidina nebetikti apsišaukėlės amerikiečių aktorės lietuvių filmuose, o Levijeva taip pat ne dovanėlė.

Todėl išsimena temperamentingi epizodai, kuriuose stotyje pilstuką pardavinėjanti senutė sugeba įbaupti visko mačiusiems keleivių, kai nuoširdžiai prisipažsta, kad su tokiais išmoko dorotis jau per pirmą „ėjimą“ į kalėjimą, arba scena, kur Sergejus užsigiedę undinai (tai vyriškos giminės undinės) išnyra iš vandens ir parodo vampyriskus dantis. Visų tų neįtiktinų fejerijų fone nublanksta net aistringos Dapkūnaitės herojės polinkis žudyti neįtikusius keleivių.

Manau, nereikia net sakyti, kad visus šiuos nuotykius lydi frazės apie mislingą rusų sielą, apie tai, kad rusai niekad nepasiduoda. Vološinas ir kompanija atvirai pripažista, kad Rusijos problemas – keliai ir kvailiai – niekur nedingo, kad šalyje – neapsakomas chaosas, kad viskas

apvirto aukštyn kojom, bet skambant „Liubė“, „Laskovij maj“ ir panasių grupių dainoms vis dėlto nė akimirkai nesuabejoja, kad Rusijoje gyvena nuostabūs žmonės, atlpaširdžiai, teisingi ir būtinai suprantantys humorą. Taip, jie monstra, bet kokie žavūs ir stebuklingi. Tokia jau rusų patriotinio kino dalia – rodyti meškas, tévynę mylinčius alkoholiškus ir matrioškas.

Velyvio filmas teigia iš esmės tą patį, bet apie Lietuvą, kuriuo gali išgyventi tik užsigrūdinę lietuvių ir net anglų galvažudžiai pabrücke uodus sprunka iš mūsų tévynės į Rusiją. Todėl abejoju, ar būtų prasmė uždrausti Vološino filmą rodyti Lietuvoje, kaip kad, tikiu, norėtu šiaudinai lietuvių patriotai.

Rusijoje tokį kiną vadina „liaudiškuoju“, jis pigus ir skirtas saviem – žemiausio lygio auditorijai. Jį žiūri tik buvusios SSSR teritorijos gyventojai. Susirūpinti reikėtų tuo, kad su nacionalinio lietuvių kino atgimimo ir panašiais džiugiaiš ūkiais pas mus skatinamas iš esmės tok pat „liaudiškas“ kinas saviems.

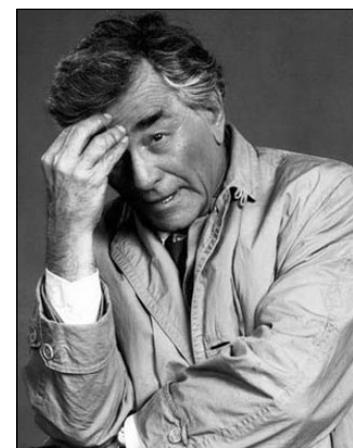
Rodo TV

Buvęs angelas Kolambas

Michaelio Haneke's „Meilė“ (LRT Kultūra, 14 d. 22.30) – iš tu filmų, kurie „privalomi“ kiekvienam išsilavinusiam žmogui. Žinoma, paskutiniai dešimtmiečiai bet kokio kanono (literatūros, kino ir pan.) sąvoką sekmingai išstumė postmodernistai, tačiau ji atgimsta įvairiausiai (ir masinei kultūrai, regis, labiau priimtinai), „dešimtukų“, „šimtukų“, pavyzdžiu, geriausią metų filmų, sąrašais. Be abejo, bet koks sąrašas – žaidimas, tačiau žiniasklaida mėgsta žaidimus.

Manau, kad 2012-aisiais sukurtą „Meilė“ tikrai paklūtų į simboliską svarbiausiu šio dešimtmiečio filmų „dešimtuką“. Haneke dar kartą įrodė, kad yra vienės intelektualiausių ir bekompromisiškiausių Europos kino kūrėjų. Jis pasakoja parastą istoriją apie pagyvenusią porą, kurią senatvės negandos užklumpa staiga, kai, regis, jau susitaikyta su ramu pensininkų gyvenimu gražiuose namuose, nutylimu pabaigos laukimu ir retais dukters vizitais. Tiesiog Ana (Emmanuelle Riva) pradeda viską pamiršti, o po insulto ir vis labiau grimzta į senatinę negalią. Žoržas (Jean-Louis Trintignant) stoja į rūpinasi žmona, bando ją apsaugoti nuo slaugų ir dukters abejingumo, bet vieną diejiną ir jis nebeturi jégų visko testi.

Istorija paprasta ir Haneke ją rodo tiesiai, nebandydamas sugrau-

Peter Falk

dinti žiūrovų, greciščiai priversdamas juos pasiusti Žoržo vietoje. Režisierius tarsi klausia kiekvieno, kaip pasielgtu jis, ar galėtų taip aukotis ir mylėti. Haneke uždaro žiūrovus savo personažų erdvėje ir laike, ne gailestingai fiksuoją tai, kas vadina fiziologija, tik retkarčiai leisdamas pamatyti arba išgirsti herojų prisiminimų nuotrūpas arba sapnus. „Meilėje“ jis rodo tabu, tai, ką dar prieš kelis dešimtmiečius bet kuris kinematografininkas būtų atmetę arba pripildęs eufemizmų, dramatišku siužetu vingių, spalvų, irodyti. Haneke'i viso to nereikia, nes „Meilė“ yra akistata su senatve, liga ir neišvengiamą pabaiga. Jis bando suprasti, kas tokiomis aplinkybėmis yra meilė. Ir randa žiaurų, bet vienintelį atsakymą. Haneke – ateistas, todėl atsakymas taip pat bus paprastas, be jokios metafizikos.

BTV tą patį trečiadienį vakarą (14 d. 21.30) parodys garsių britų teatro režisierius Declano Donnelano ir Nicko Ormerodo kino debiutą „Mielas draugas“ (2012). Bene populiarusius Guy de Maupassant'o romanus kažkokėl sunkiai pasiduoda ekranizuojamas, nors, regis, jo tema bus aktuali visados. Žoržą Diurua, kurį šikart suvaidino gražuolis Robertas Pattinsonas, atrasiame bet kurioje šalyje, net jei jis nebūtinai norės tapti sekmingu žurnalistu. Tačiau britų režisieriai, regis, nepasinaudojo personažo teikiamomis galimybėmis, greičiau atvirščiai. Diurua jiems reikalangas tam, kad išryškintų tris moteris, prisidėjusias prie jo karjeros. Tas moteris suvaidino Christina Ricci, Uma Thurman ir Kristin Scott Thomas. Nors gal šitaip režisieriai norėjo pabrėžti mūsų laikų kino dvasią, kurios, beje, nematyti pernelyg teatrališkose mizanscenose.

Gaila, kad „Lietuvos ryto“ televizija nesugebėjo tinkamai parodyti serialo apie inspektorius Morso jaunystę: kaitaliojo transliacijos laiką, ne kartą vietoj serialo rodė apgailėtiną ir prastą krepšinį, neįstengė net pristatyti visų naujų serijų ir patyliukais sugrižo prie atmintinai žinomo „Inspektorius Liuis“. Tai suprantama: aukščiau bambos nedžioksi, kad ir kaip reklamuotumeis intelektualiu kanalu. Visada atsiras dar „intelektualesnis“. Nors pati televizija, matyt, teisinsis, kad stigo reitingų, o iš kur jie atsiras, kai ro-

doma nesilaikant jokių taisyklių?

Tokio likimo nelinkiu kitam serialui „Detektyvas Kolambas“, kurį filmu „Fokusininko giljotina“ šivakar (9 d. 21 val.) pradeda rodyti TV1. Filmai apie leitenantą Kolambą taip giliai įauga į postmodernistinę kultūrą, kad vien tiek madingu žodeliu vintage jų neįpavadišsi. Su Peteriu Falku vaidinamų personažų užaugo kelios kino kūrėjų kartos, todėl padėvatas Kolombo lietpaltis smėkščioja ne viename šiuolaikinio kino pavyzdyje, o Wimas Wendersas film „Dangu virš Berlynou“ suteikė vis tą patį lietpaltį vilkinčiam aktoriui Falkui angelo statusą. To, kuris sąmoningai pasirinko žmogaus likimą.

Panašūs intertekstualiniai žaidimai atsirado daug vėliau, kai Kolombo pelės ir katės žaidimai su nusikaltėliais tapo savotišku ritualu kaip ir paties serialo žiūréjimas. Parastai serija prasideda nusikaltimu arba kruopščiu pasirengimui jam, nusikaltėlis žiūrovams gerai žinomas, bet tikrasis spektaklis prasideda į nusikaltimo vietą atvykus neišvaizdžiam, naivuoliu apsimetancių detektyvui. Mat reikia irodyti pačiam žudikui, kad jis kaltas. Detektyvas dirba Los Andželė žmogžudysčių skyriuje ir tūra vadinamųjų aukštųjų sferų piliečių nusikaltimus. Turtingi nusikalteliai (beje, visai kaip šiuolaikiniai naujieji lietuvių) vertina Kolambą pagal drabužius ir mašiną, laikojį prastoliui, todėl jam ir pralaimi. Nes inspektorius – ne

tik detektyvas, jis puikus žmogaus prigimties žinovas ir net filosofas. Todėl jo dvikova su nusikaltėliu įgyja filosofinį pobūdį, nes i paviršiu galiuasi iškyla vertybų klausimai.

Šiuolaikiniam Kolambo gerbėjui, be abejo, bus malonu panirti į tą dizaino, madų ir kitokij amerikietiško gvenimo būdo detalių terpe, kuria pastaraisiais metais puikiai išreklamavo kad ir „Reklamos vilkai“. Tik gaila, kad TV1 pradeda rodytis serialą ne nuo pradžios, t.y. ne nuo 1968-ųjų, o tik nuo aštuntosios jėdalių, sukurto jau 1989-aisiais. Su pertraukomis „Detektyvas Kolambas“ buvo rodomas 1968–2003 metais. Skirtingu laiku jame vaidino daug Holivudo žvaigždžių (esamų ir būsimų), pavyzdžiu, Donaldas Pleasence'as, Janet Leigh, Ida Lupino, Martinas Landau, Johnas Cassavetes (beje, Falkas dažnai vaidino pasta-rojo filmuose), Gena Rowlands, Faye Dunaway, Martinas Sheenas.

Nežinau, kam pavyks išvengti dviejų šio savaitgalio masinių televizijos renginių – Eurovizijos dainų konkurso ir Prezidento rinkimų. Gal tai būtų net iš jidomu, jei būtų iš ko rinktis. Tiesą sakant, abu renginiai verti vienąs kito, nes paryškina tą didžiulę banalybių tuštumą, kurioje vis dažniau atsiduriame. Tik stanga padėvėtą lietpaltį vilkinčio filosofo, kuris tai pasakyta tiesiai į akis.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

G e g u ž ē s 9 - 1 8

Parodos	<p>Bažnytinio paveldo muziejus Šv. Mykolo g. 9 Bažnytinio paveldo muziejaus ekspozicija Senosios liturginės tekstilės paroda „Šilkas ir auksas“</p> <p>Šiuolaikinio meno centras Vokiečių g. 2 iki 18 d. – Arūno Gudaičio paroda „Dalys ir gabalai“ Vlado Urbanavičiaus skulptūrinis objektas „Standartiniai rezervuarai“ Dariaus Žiūros paroda „SWIM“</p> <p>Galerija „Kairė–dešinė“ Latako g. 3 iki 10 d. – paroda „Okupacijos realios. I ir II pasaulinių karų Lietuvos plakatai“</p> <p>Meno projektų erdvė „Malonioji 6“ Malonioji g. 6 Algimanto Palucko kūrinių paroda-pardavimas „Ko aš nežinau“</p> <p>Galerija „Aidas“ Trakų g. 13 iki 17 d. – Adasos Skliutauskaitės tapybos paroda „Pavasario atspalviai“</p> <p>„Prospekt“ fotografijos galerija Gedimino pr. 43 iki 17 d. – Mindaugo Kavaliausko fotografijų paroda „Travel' Air“</p> <p>Pamėnkalnio galerija Pamėnkalnio g. 1/13 Jaunųjų menininkų paroda „Sezonas'4“</p> <p>Šv. Jono gatvės galerija Šv. Jono g. 11 iki 17 d. – paroda, skirta Ukrainos demokratijai palaikyti „Frumuška Nova 2010 / 2014“</p> <p>Galerija „Meno niša“ J. Basanavičiaus g. 1/13 iki 13 d. – Inos Budrytės tapybos paroda „Be paltuko“</p> <p>Lietuvos dailininkų sąjungos parodų salė Vokiečių g. 4 / 2 iki 11 d. – dizainerės Evos Baliul drabužių kolekcijos „#TBT“ ekspozicija</p> <p>Galerija AV17 Aušros Vartų g. 17 iki 15 d. – Kęstučio Svirnelio darbų paroda „Motoras, lateksas ir oras“</p> <p>Galerija „Vitražo manufaktūra“ Stiklių g. 6 Miglės Grigutytės ir Pauliaus Šliaupos videoinstalacija „Cycle“</p> <p>„Juškus gallery“ B. Radvilaitytės g. 6B Paroda „Figūra, figūros, figūrai“</p> <p>Galerija „Kunstkamera“ Ligoninės g. 4 Paroda „Ivadas į žaliai“</p> <p>Teatro, muzikos ir kino muziejus Vilniaus g. 41 Paroda iš Salvadoro Dali kūrinių kolekcijos „Materialiusis siurrealizmas“</p> <p>Jono Meko vizualiųjų menų centras Gynėjų g. 14 iki 17 d. – paroda „Inversija. Blogos gérybės“</p> <p>Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos galerija Šv. Jono g. 11 Paroda „E-Metai“</p> <p>Raštojų klubas K. Sirvydo g. 6 iki 15 d. – Viktorijos Daniliauskaitės paroda (iliustracijos ir estampai Jono Strielkūno poezijai)</p> <p>Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija „Vėjas“ Vilniaus g. 39 iki 17 d. – paroda „Kai aš mažas buvau 2“</p>	<p>Pylimo galerija Pylimo g. 30 Paroda „Tapybos pavasaris“</p> <p>Galerija „Šofar“ Mėsinių g. 3A/5 Mariaus Abramavičiaus Neboisia fotografijos paroda „Rytų vakaro vėjas“</p> <p>Vilniaus šv. Pranciškaus Asyžiečio (Bernardinų) bažnyčia Maironio g. 10 Gedimino Pranckūno fotoparoda „Fonografija“</p> <p>KAUNAS</p> <p>M. Žilinsko dailės galerija Nepriklausomybės a. 12 Paroda „Art deco moda“ (iš Aleksandro Vasilijevo rinkinių) Gianmaria Potenza (Italija) paroda „Venecijos ritmai“</p> <p>Kauno paveikslų galerija K. Donelaičio g. 16 Raimundo Gailiūno tapybos paroda Aušros Andziulytės paroda „Beveik apčiuopiamai, beveik neapčiuopiamai“ iš ciklo „Lūžio kartos vardai“</p> <p>Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus V. Putvinskio g. 55 Tarptautinė stiklo meno paroda „Vitrum Balticum VI. Optical Outlook“ atidarymas</p> <p>A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus V. Putvinskio g. 64 Rolando Rimkūno, Benigno Kasparavičiūtės, Kęstučio Šapokos kūrybos paroda „Rūpesčiai ir lūkesčiai“</p> <p>Keramikos muziejus Rotušės a. 15 iki 15 d. – paroda „Pavasaris 2014“</p> <p>Ryšių istorijos muziejus Rotušės a. 19 „Menas senuosiuoje Lietuvos dvaruose“. Sarė (Prancūzija) tapybos paroda</p> <p>Galerija „Meno parkas“ Rotušės a. 27 Jono Jurciko paroda „Susitikimo pradžia“</p> <p>Kauno fotografijos galerija Rotušės a. 1 / Vilniaus g. 2 iki 18 d. – Gintauto Trimako paroda „Sidabras taškas. Skaičius (SUSI_matymai)“</p> <p>Galerija „Aukso pjūvis“ K. Donelaičio g. 62 / V. Putvinskio g. 53 Vytauto Kasiulio kūrinių paroda Tarptautinė stiklo meno paroda „Vitrum Balticum VI. Optical Outlook“</p> <p>KLAIPĖDA</p> <p>Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija Liepų g. 33 „Nuo baroko iki secesijos“</p> <p>KKKC parodų rūmai Aukštaičių g. 1 / Didžioji Vandens g. 2 Lietuvos fotomenininkų sąjungos (LFS) Klaipečės skyrius rengiamo fotografijų projekto „Tamsioji pasakojimo pusė“ paroda</p> <p>Paroda „Close Stranger“ („Pažink svetimšali“)</p> <p>Baroti galerija Aukštaičių g. 3/3a Kęstučio Grigaliūno paroda</p> <p>Klaipėdos galerija Daržų g. 10 / Bažnyčių g. 4 Skulptūros simpoziumo „Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo pergalei prie Mėlynųjų Vandenų 650 metų“ paroda</p> <p>Herkaus galerija Herkaus Manto g. 22 Jūratės Rekevičiūtės grafikos paroda „Graži suknelė“</p>	<p>„7md“ rekomenduoja</p> <p>Dailė Kadangi veiks tik dešimt dienų (gegužės 7–17 d.), reiktų suskubti ir pamatyti parodą „Inversija. Blogos gérybės“ Jono Meko vizualiųjų menų centre (Gynėjų g. 14, Vilnius). Čia 1992 metų istorija, žyminti tarpdisciplininių meno pradžią, sutikrinama su dabartimi. Paroda savo išskai papildo Kęstučio Zapkaus eksponaciją Nacionalinėje dailės galerijoje, nes pratešia pasakojimą, lyg sakytu, kas buvo po to. Tai buvusių jo studentų, dabar žinomų menininkų paroda. Parodos kuratorė Laima Kreivytė savo darbą vadina šiuolaikine archeologija su antropologinio tyrimo elementais.</p> <p>Muzika Lietuvos nacionalinės filharmonijos renginių 73-asis sezona baigiasi išpūdingu simfoninės muzikos koncertu su pasaulyje žinomu XIX–XX a. smuiko tradicijų tėsėju, 1690 m. Stradivarijau smuiku griežiančiu Vadimu Gluzmanu ir maestro Juozo Domarko vadovaujamu Lietuvos nacionaliniu simfoniniu orkestru.</p> <p>Šeštadienį, gegužės 10 d., 19 val. sezono pabaigos koncertu bus paminėtos orkestro istorijai reikšmingos asmenybės – ilgamečio LNSO vyriausiojo dirigento Balio Dvariono 110-osios gimimo metinės. B. Dvariono Koncerto smuikui ir orkestriui grieš V. Gluzmanas. Programoje bus minima ir dar viena sukaktis – vokiečių kompozitoriaus Richardo Strausso gimimo 150-osios metinės. Šia proga skambės bene populiarusia Strausso simfoninė poema „Linksmosios Tilio Ulenšpygelio išdaigos“. O koncertą pabaigs „Patetinė“ vadina rusų romantiko Piotro Čaikovskio simfonija.</p> <p>Teatras Iki gegužės 11 d. Kauno kameriniame teatre vyksta vieno aktoriaus festivalis „MonoBaltija“. Festivalio, skirto Stanislovo Rubinovo atminimui, programa labai įvairia (net ir dėl skirtingų kalbų, kurios ne visada bus vertinamos), tad siūlome peržvelgti programą ir patiemis išsirinkti įdomiausią spektaklį.</p>
<p>VILNIUS</p> <p>Nacionalinė dailės galerija Konstitucijos pr. 22 XX a. Lietuvos dailės ekspozicija Kęstučio Zapkaus (Niujorkas) retrospektyva Paroda „Šviesos“ (Aidas Bareikis, Patricija Jurkšaitytė ir Žilvinas Kempinas)</p> <p>Vilniaus paveikslų galerija Didžioji g. 4 Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai Lietuvos dailė XVI–XIX a. Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai Oršos mūšio 500-ųjų metinių minėjimo paroda „Oršos mūšis“ Stasės Mičelytės (1925–2011) dailės kolekcijos paroda „Pilnates langai“ iki 18 d. – paroda „Marcelijaus Martinaicius margučiai“</p> <p>Radvilų rūmai Vilniaus g. 24 Europos dailė XVI–XIX a. Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos Rytų Azijos, Naujosios Gvinėjos ir Australijos aborigenų menas Paroda „Senųjų ikonų paslapstys. Andrejus Balyko ikonų kolekcija: pagrobta, grąžinta, papildyta“</p> <p>Taikomosios dailės muziejus Arsenalo g. 3A Leonardo Tuleikio paroda „Tapybos atspindžiai“ iki 11 d. – paroda „Nuo karo iki taikos“ (XX a. penktos-dešimtmečio mada iš Aleksandro Vasiliujevo kolekcijos)</p> <p>Vytauto Kasiulio dailės muziejus A. Goštauto g. 1 Vytauto Kasiulio kūrinių kolekcija Paroda „Arbit Blato Paryžius ir Venecija“</p> <p>Lietuvos nacionalinis muziejus Naujasis arsenatas Arsenalo g. 1 Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a. Lietuvių liaudies menas Kryždirbystė Paroda „Muziejus ir kolekcinkas: Gedimino Petraičio išeivijos dailės kolekcija ir Zigfrido Jankausko liutanistinių sidabro dirbinių kolekcija“</p> <p>Kazio Varnelio namai-muziejus Didžioji g. 26 K. Varnelio kūrinių ir kolekcijos ekspozicija <i>Lankymas antradienį–šeštadienį iš anksto susitarus tel. 279 16 44</i></p> <p>VILNIAUS DAILĖS AKADEMIJOS GALERIJOS</p> <p>Parodų salės „Titanikas“ Maironio g. 3 Meno doktorantų paroda „Išklotinė“</p> <p>Galerija „Akademija“ Pilies g. 44/2 nuo 12 d. – Sergėjaus Isupovo paroda „Ten ir čia“</p> <p>Tekstilės galerija „Artifex“ Gaono g. 1 iki 10 d. – suomių tekstilės menininkės ir dizainerės Teija Puranen paroda</p> <p>A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinys“ Dominikonų g. 15 Dailininkų Tamošaičių kūryba XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai</p> <p>Telšių galerija Kęstučio g. 3 „Dizaino savaitė“ Vilniaus dailės akademijos, Telšių fakulteto, Baldų dizaino ir restauravimo studentų darbų paroda „Eksperimentinė laboratorija“ Paroda „Correspondances croisees“ („Susirašinėjimų kryžkelės“)</p>	<p>ŽELENOVA“. Rež. – K. Glušajevas</p> <p>OKT/Vilniaus miesto teatras 13 d. 19 val. <i>Teatro arenaje</i> – W. Shakespeare'o „VASARVIDŽIO NAKTIES SAPNAS“. Rež. – O. Koršunovas</p> <p>14 d. 19 val. <i>Teatro arenaje</i> – W. Shakespeare'o „ISTABOJI IR GRAUDŽIO ROMEO IR DŽULJETOS ISTORIJA“. Rež. – O. Koršunovas</p> <p>15 d. 19 val. <i>Teatro arenaje</i> – W. Shakespeare'o „HAMLETAS“. Rež. – O. Koršunovas</p> <p>16 d. 19 val. <i>Menų spaustuvėje</i> – M. von Mayenburgo „UGNIES VEIDAS“. Rež. – O. Koršunovas</p> <p>Valstybinis jaunimo teatras 10 d. 12 val. – J. Kelero, A. Jalianiauskė „PAIKAI PEŁTYĘ“. Rež. – A. Jalianiauskas (Salė 99)</p> <p>11 d. 12 val. – J. Erlicko „BILLETAS IŠ DAN-GAUS“. Rež. – D. Jokubauskaitė (Salė 99)</p> <p>13 d. 18 val. – I. Menchellio „KAPINIŲ KLUBAS“. Rež. – A. Latėnas</p> <p>14 d. 18 val. – M. Frayn „TRIUKŠMAS UŽ KULISŲ“. Rež. – P. E. Landi</p> <p>15 d. 18 val. – „PABAIGOS PRADŽIA“ (pagal A. Bushkowsko pjesę „Nepažįstami tarp mūsų“). Rež. – A. Lebeliūnas</p> <p>16 d. 18 val. – muzikuojančių aktorių koncertų ciklas „Dainuojantis Šekspiras“. Ainus ir Gediminas Storpirščiai: kompaktinės plokštelės „Artistai“ pristatymas</p> <p>Rusų dramos teatras 14, 15 d. 18.30 – PREMJERA! M. Bulgakovo „ZOIKOS BUTAS“. Rež. – R. Atkočiūnas</p> <p>Teatras „Lėlė“ Didžioji salė 11 d. 12 val. – „BATUOTAS KATINAS“ (Ch. Perrault pasakos motyvais). Rež. – A. Mikutis</p> <p>17 d. 18 val. – „NE PAGAL ŠIO PASAULIO MADA“ (fantazija apie poetą K. Donelaitį). Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas</p> <p>Mažoji salė 10 d. 14 val. – N. Indriūnaitės „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUOKA“ (pagal brolių Grimmų pasaką). Rež. – N. Indriūnaitė</p> <p>11 d. 14 val. – „AUKSO OBELĖLĖ, VYNO ŠULINĖLIS“ (pagal lietuvių liaudies pasaką). Scen. aut. ir rež. – R. Driežis</p> <p>Menų spaustuvė Festivalis „Naujasis Baltijos šokis'14“ 9 d. 20 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „CONTEMPO-RARY?“ (jaunuųjų scenos menininkų programa „Atvira erdv'e'13“)</p>		

9 d. 21 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „WORK“. Choreogr. – A. Katinas (Lietuva, Suomija) (naujojo šokio centras „Zodiak“, Suomija)	Kauno mažasis teatras
10 d. 17 val. <i>Studijoje II</i> – „CIRSELESS“. Choreogr. – A. Mulokas (Lietuva, Olandija)	9 d. 19 val. – F. Rame, D. Fo „LAISVOJI PORA“. Rež. – R. Januškevičiūtė, A. Baniūnas
10 d. 18 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „KŪNAI“. Choreogr. – U. Dievaitytė, P. Lima (Lietuva, Brazilija, Ispanija); „ATMINTIS“. Choreogr. – L. Juodkaitė (L. Juodkaitės šokio teatras)	11 d. 14 val. – A. Dilytės „SIDABRINIS FÉJOS ŠAUKŠTELIS“. Rež. – A. Dilytė
10 d. 21 val. <i>Kišeninėje salėje</i> – „MISS PASAULIS 2014 LIETUVA“ (eskizas). Choreogr. – V. Pitritaitė („We compagine“, Lietuva, Belgija, Prancūzija)	15 d. 19 val. – PREMJERA! H. Pinterio „GNOMAI“. Rež. – A. Veverskis
11 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „JEŠKOJIMŲ KABINETAS“. Choreogr. – D. Light (D. Britanija) (Kauno šokio teatras „Aura“); „ID: nr-688e“ (eskizas). Choreogr. – M. Pinigis, M. Stabačinskas	16 d. 19 val. – M. Fratti „SESUO“. Rež. – A. Žukauskas
11 d. 21 val. <i>Studijoje II</i> – „GALIMYBĖS ŽIAURUMAS“. Choreogr. – L. Venediktova, O. Komisar, O. Lebediev („TanzLaboratorium“, Ukraina)	Kauno lėlių teatras
12 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „KELIONĖ NAMO“. Choreogr. – A. Gudaitė, L. Žakevičius (urbanistinio šokio teatras „Low Air“)	10 d. 12 val. – „GULBĖ – KARALIAUS PATI“. Rež. – N. Indriūnaitė
13 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „NIEKADA MAŽIAU“, „NE-PRILAUZOMAS“ (eskizas) (Dafni šokio grupė, Izraelis)	11 d. 12 val. – „PASAKA APIE LIETAUS LAŠELI“. Rež. – O. Žiugžda
14 d. 19 val. <i>Juodojoje salėje</i> – „VIDUJE“. D. Gaitukeviči (Latvija); „PUNG“; Choreogr. – R. Valme („Kompanij Nii“, Estija)	KLAIPĖDA
15 d. 20.30 <i>Juodojoje salėje</i> – „ARITMIJOS“. Choreogr. – V. Jankauskas; „W(O)MAN“. Choreogr. – J. Meyer (Šveicarija, Olandija)	Klaipėdos valstybinis dramos teatras
KAUNAS	9 d. 18 val. <i>Žvejų rūmuose</i> – A. Herzog „4000 MYLIU“. Rež. – P. Gaidys
Kauno dramos teatras	18 d. 18 val. <i>Klaipėdos dramos teatre</i> – K. Dragunkskojas „LUNAČIARSKIO LUNAPARKAS“. Rež. – D. Rabašauskas
9 d. 18 val. <i>Didžiojoje scene</i> – PREMJERA! „GENTIS“ (pagal I. Simonaitytė romaną „Aukštutinė Šimonijus likimas“). Rež. – A. Jankevičius	Klaipėdos valstybinis muzikinis teatras
10 d. 12 val. <i>Ilgiojoje salėje</i> – I. Paliulytės „ANDERSEN GATVĖ“ (H.Ch. Anderseno biografijos ir pasakų motyvais). Rež. – I. Paliulytė	9, 10 d. 18.30 – koncertas „Sapnai apie Brodvėjų“
10 d. 15 val. <i>Lietuvos liaudies buities muziejuje</i> – Keturakio „AMERIKA PIRTYJE“. Rež. – V. Lencevičius	11 d. 13 val. – A. Kučinsko „BULVINĖ PASAKA“
11, 13 d. 19 val. <i>Didžiojoje scene</i> – PREMJERA! A. Areimės, L. Udrinės „KARTU“ (pagal S. Žadano romaną „Depeche Mode“). Rež. – A. Areimė	ŠIAULIAI
13, 14 d. 19 val. <i>Ilgiojoje salėje</i> – A. Čechov „PALATA“. Ins. aut. ir rež. – R. Kazlas	Šiaulių dramos teatras
15 d. 18 val. <i>Didžiojoje scene</i> – J. Patricko „MŪSŲ BRANGIOJI PAMELA“. Rež. – A. Latėnas	9 d. 18 val. – T. Williamso „IGUANOS NAKTIS“. Rež. – G. Padegimas
16 d. 20 val. <i>Rūtos salėje</i> – D. Danis „GELBÉKIME MEILĘ“. Rež. – A. Jankevičius	10 d. 18 val. – M. Pagnolio „DUONKEPIO ŽMONA“. Rež. – A. Lebeliūnas
Kauno kamerinis teatras	11 d. 12 val. – „BEBENČUKAS IR LAUMĖ“ (K. Kubilius ir P. Cvirkos pasakų motyvais). Rež. – I. Norkutė
Festivalis „Monobaltija“ Kaunas 2014	15 d. 16 val. – N. Leskovo „LEDI MAKBET IS MCENSKO APSKRITIES“. Rež. – R. Banionis
9 d. 17.30 – S. Beketo „PASKUTINĖ KREPO JUOSTA“. Vaidina J. Budraitės	16 d. 18 val. – R. Lamoureux „SRIUBINĖ“. Rež. – N. Mirončikaitė
9 d. 19.30 – B. Alfonso „RAINERIO RYTAS“ (rusų kalba). Vaidina I. Taalma (Estija)	PANEVĖŽYS
9 d. 21 val. – M. Gauer „DIVA“ (anglų kalba su lietuviškais subtitrais). Vaidina W. Komar (JAV, Lenkija)	Juozo Miltinio dramos teatras
10 d. 17.30 – „MOTERIS, NORĖJUSI NUSILEISTI ANT ŽEMĖS“ (be teksto). Vaidina G. Neuhaus (Izraelis)	9 d. 18 val. – „KULKOS VIRŠ BRODVĖJAUS“ (pagal P. Rozenfeldo-Olevo pjesę). Rež. – D. Kazlauskas
10 d. 19.30 val. – „KREIPIUOSI J JUS...“ (rusų k.). Vaidina R. Akopianas (Armenija)	10 d. 17 val. – J. Tatte „SANKIRTA SU PAGRINDINIUI KELIU“. Rež. – A. Vidžiūnas
10 d. 21 val. – „ČÄPLINAS“ (anglų k.). Vaidina P. Utton (D. Britanija)	11 d. 12 val. – D. Rodario „SIDABRINĖS STRĒLĖS KELIONĖ“. Rež. – D. Skamarakas
11 d. 17.30 – E. Radzinskio „KOBA“ (lietuvių k. su rusiškais subtitrais). Vaidina A. Rubinovas	14 d. 18 val. – I. Abeles „JAZMINAS“. Rež. – M. Kimele
11 d. 19.30 val. – P. Hakso „STEIN ŠEIMOS POKALBIAS APIE NESANTĮ PONĄ FON GÉTĘ“ (rusų k.). Vaidina J. Nevgamonnas (Ukraina)	15 d. 18 val. – „ANĖ IŠ ŽALIASTOGIŲ“ (pagal L.M. Montgomeri romaną). Rež. – A. Gluskinas
14 d. 10 val. – D. Čepauskaitės „LAPĖ IR VIŠTA“	16 d. 18 val. – G. Grekovo „HANANA, KELKIS IR EIK“. Rež. – R. Augustinas A.
14 d. 18 val. – F. Rabelais „GARGANTIUA IR PANTAGRIUELIS“. Rež. – S. Rubinovas	Koncertai
15 d. 18 val. – K. Kostenkos „HITLERIS IR HITLERIS“. Rež. – S. Rubinovas	Lietuvos nacionalinė filharmonija
16 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „BE GALO ŠVELNI ŽMOGŽUDYSTĖ“. Rež. – S. Rubinovas	10 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – simfoninės muzikos koncertų sezono pabaiga. Kompozitorius B. Dvarionas 110-mečiu. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras. Solistas V. Gluzmanas (smuikas). Dir. – J. Domarkas. Programoje H. Strauss, B. Dvarionas, P. Čaikovskio kurinių
7 meno dienos 2014 m. gegužės 9 d. Nr. 18 (1079)	11 d. 16 val. <i>Tai komosios dailės muziejuje</i> – „Vytautas Kasiulis Paržiuja“. Menų projekto „Dailės ir muzikos kūrėjų vizijos“ IV programa. Ansamblis „Musica humana“ (meno vad. ir dir. – A. Vizgirda). Solistai S. Liamo (sopranas), S. Šerytė (mecosopranas), A. Vizgirda (fleita), R. Beinaris (obojas), I. Girdžiūnaitė (smuikas), B. Vaitkus (fortepijonas)
11 d. 19.30 val. – P. Hakso „STEIN ŠEIMOS POKALBIAS APIE NESANTĮ PONĄ FON GÉTĘ“ (rusų k.). Vaidina J. Nevgamonnas (Ukraina)	11 d. 16 val. <i>Trakų pilies Didžiojoje menėje</i> – Čiurlionio kvartetas, A. Krikščiūnaitė (sopranas), V. Rumšas (aktorius). Programoje K. Donelaičio, Maironio, V. Mykolaičio-Putino, J. Marcinkevičiaus poezija, J. Naujilio, A. Kačanausko, S. Šimkaus, J. Gruodžio, A. Belazaro dainos
14 d. 10 val. – D. Čepauskaitės „LAPĖ IR VIŠTA“	13 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – tarptautinis šiuolaikinės
14 d. 18 val. – F. Rabelais „GARGANTIUA IR PANTAGRIUELIS“. Rež. – S. Rubinovas	
15 d. 18 val. – K. Kostenkos „HITLERIS IR HITLERIS“. Rež. – S. Rubinovas	
16 d. 18 val. – D. Čepauskaitės „BE GALO ŠVELNI ŽMOGŽUDYSTĖ“. Rež. – S. Rubinovas	

Bibliografinės žinios

BENDRASIS SKYRIUS

Nidos sąsiuviniai = Niddener Hefte / Thomo Manno kultūros centras ; redaktoriai Ruth Leiserowitz, Romualda Nikžentaitienė. – Nida : Thomo Manno kultūros centras ; Vilnius : Inter Se, [2013]. – ISSN 1822-2587

[Nr.] 8 (2013) / sudarytoja Lina Motuzienė. – [2013] (Kaunas : Kopa). – 175, [1] p. : portr. – Gretut. tekstas liet., vok.

GROŽINĖ LITERATŪRA. LITERATŪROS MOKSLAS

Čia mano žemė : [eileraščiai] / Algiris Jakštės ; [ilustruota meninėmis autoriaus nuotraukomis]. – Vilnius : „Diemedžio“ leidykla, 2014 (Vilnius : Standart sp.). – 263, [1] p. : iliustr., portr. – Tiražas [1000] egz. – ISBN 978-9986-23-184-4 (ir.)

Lietuviai poezija : [eileraščiai] / Lina Motuzienė. – Vilnius : BMK leidykla, 2014. – 68, [2] p. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-8080-98-8

Mano kaimas : beletizuoti atsiminimai / Jonas Dauguvietis. – Jonava : Dobilo leidykla, 2014 (Kaišiadorys : Printėja). – 84, [1] p. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-409-084-4

Mano žydintis laikas : impresijos ir vaikystės prisiminimai / Regina Tamšiūnaitė-Abukauskienė ; [ilustracijos Ingrid Šaučiūnienės]. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2014 (Utēna : Utēnos sp.). – 163, [1] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9955-35-154-2

Obuolys iš Angelo rankos : apsakymai / Aldona Mankutė-Kurševičienė ; [ilustracijas piešė Vytautas Aleksandrovicius]. – Kaunas : Lietuvos neprilausomų rašytojų sąjunga, 2014 (Kaišiadorys : Printėja). – 133, [2] p. : iliustr. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-9986-940-68-5. – ISBN 9789986-940-68-5 (klaidinas)

...panašūs, skirtini, net geri... : [kürybos rinktinė] / Aivaras Rimkūnas. – [Vilnius] : Small Art, [2013]. – 739, [1] p. – Tiražas [150] egz. – ISBN 978-609-9556-0-7

Protų komisas : fantastiškas apysakos / Petras Žemkauskas. – Kaišiadorys : Printėja, 2014 (Kaišiadorys : Printėja). – 123, [1] p. – Tiražas 200 egz. – ISBN 978-609-445-192-8

Slidžiai gyvenimo vingiai : apsakymai / Aldona Ivaškevičiutė-Blažienė. – Kaišiadorys : Printėja, 2014 (Kaišiadorys : Printėja). – 143, [1] p. : iliustr. – Tiražas 100 egz. – ISBN 978-609-445-194-2

Tik būsenos : [eileraščiai] / Vytautas Gasparavičius. – Šiauliai : Lucilius, 2014 (Šiauliai : Lucilius). – 99, [1] p. – Tiražas [200] egz. – ISBN 978-9955-32-230-6

Vienos klaidos kaina : paskutinių tarpukario metų romanas / Kostas Viederis. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2012- .

D. 3 : Antrojo pasaulinio karo ir pokario metų romanas. – 2014 (Utēna : Utēnos sp.). – 330, [1] p. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-35-155-9

Vyžuonos paraštėse : [leidinys apie Utēnos krašto rašytojus Broniu Radzevičių ir Antaną Masionių] / [sudarė Stepas Eitminavičius] ; [nuotraukos Audrius Remeikio]. – Utēna : Utēnos spaustuvė, 2013 (Utēna : Utēnos sp.). – 79, [1] p. : iliustr. – Tiražas 150 egz. – ISBN 978-9955-35-152-8

Žalesa : LEU [Lietuvos edukologijos universiteto] Lituanistikos fakulteto kūrybos almanachas / [sudarė Tomas Dirgėla, Birutė Grabytė, Dainius Vaitiekūnas]. – Vilnius : Lietuvos edukologijos universiteto leidykla, 2013 (Vilnius : LEU I-kla). – 101, [2] p. – Tiražas 300 egz. – ISBN 978-9955-20-912-6

Žodžiai Tau : [eileraščiai] / Danielius Adomaitis. – Klaipėda : Klaipėdos universiteto leidykla, 2014 (Klaipėda : KU I-kla). – 22, [2] p. – Tiražas 90 egz. – ISBN 978-9955-18-775-2

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Aš jau galiu skaityti : 15 linksmų istorijų / parašė Maureen Spurgeon ; iliustravo Stephen Holmes ; liš anglų kalbos vertė Rasa Dičiuvienė. – Ramučiai, Kauno r. : Ramduva, [2013]. – 125, [1] p. : jsk. virš. : iliustr. – Virš. aut. nenurodyta. – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-70-5 (ir.)

Budos skrybėlės : japonų liaudies pasakos / [iš japonų kalbos vertė Kotryna Šešelgytė] ; [ilustracijos: Kotryna Šešelgytė]. – Kaunas : Kopa, [2014] ([Kaunas] : Kopa). – 71, [1] p. : iliustr. – Tiražas 1500 egz. – ISBN 978-9955-772-57-6 (ir.)

Kam – dundulio baravykai! : eileraštkai ikimokykliniams ir jaunesniams mokykliniams amžiui / Vilnius Baltrėnas ; [ilustravo Vilniaus S. Stanevičiaus vidurinės mokyklos moksleivai]. – Vilnius [i.e. Utēna] : Utēnos spaustuvė, 2014 (Utēna : Utēnos sp.). – 71, [5] p. : iliustr. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9955-35-157-3

Mano mažieji draugai : eileraščiai vaikams / Aldona Ivaškevičiutė-Blažienė ; [dailininkė Alfreda Steponavičienė]. – Kaišiadorys : Printėja, 2014 (Kaišiadorys : Printėja). – 22, [2] p. : iliustr. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-609-445-191-1

Pasiūlė žviblis kojų? : eileraštkai ikimokykliniams ir jaunesniams mokykliniams amžiui / Vilnius Baltrėnas ; [ilustravo Vilniaus S. Stanevičiaus vidurinės mokyklos moksleivai]. – Vilnius [i.e. Utēna] : Utēnos spaustuvė, 2014 (Utēna : Utēnos sp.). – 55, [5] p. : iliustr. – Tiražas 500 egz. – ISBN 978-9955-35-158-0

Tai bent pokšta! : [pasakos] / tekstas: Fabrice Lelarge ; iliustracijos: Carlos Busquets ; [iš prancūzų kalbos vertė Rasa Dičiuvienė]. – Ramučiai, Kauno r. : Ramduva, [2013]. – [115] p., jsk. virš. : iliustr. – Tiražas [3000] egz. – ISBN 978-9955-657-81-1 (ir.)

Žviblių miškas : pasaka / Jonas Kučinskas ; [dailininkė Aurelijė Filipauskytė]. – Radviliškis : Litera, 2014 (Šiauliai : Šiaulių knygų ūkla-sp.). – 12

Savaitės filmai

Gražuolė ir pabaisa ***

1810-icij. Nuskendus laivams, bankrutavęs pirklys su šešiais vaikais priverstas bėgti į kaimą. Pati linksmiausia ir žaviausia iš jų yra Gražuolė. Kartą pirklys atranda Pabaisos namus. Šis nuteisia mirti pirklių už tai, kad tas pavogė jo rožę. Gražuolė nusprendžia pasiaukoti už tévą. Tačiau Pabaisos namuose jos laukia ne mirtis, o keistas gyvenimas, kuriam susipyne fantazijos, stebuklai ir melancholija. Gražuolė nori įminti Pabaisos plasti. Tai – tragiška istorija. Gražuolė nori padėti užburtam princui – Pabaisai išsilaisvinti iš nevilties ir taip atranda tikrąjį meilę. Škart garsiąja pasaką ekranizavo režisierius Christofas Gansas. Vaidina Léa Seydoux, Vincent'as Casselis, André Dussolier, Eduardo Noriega (Prancūzija, Vokietija, 2014). (Vilnius, Kaunas, Šiauliai)

Ji ****

Veiksmas nukels į netolimą ateitį, kurioje gyvena ką tik išsiskyręs raštojas Teodoras (Joaquin Phoenix). Jis jauciasi vienias ir netrukus įsimyli naujai įsigytą kompiuterių sistemą. „Samanta“ yra kompiuteris, bet kalba Scarlett Johansson balsu. Būtent ši kompiuterinė mergina Teodoriu atrodo tobula. Tačiau naujasis Spike'o Jonze'o, išgarsėjusio filmu „Būti Džonu Malkovičium“, kūrėjus – ne apie naujas technologijas. Režisieriuojas tiks pretekstas prabili apie meilę, intymumą, žmones, kurie būdami šiam pasaulyje ir konkretioje erdvėje iš tikrujų gyvena kitur. Taip pat vaidina Amy Adams, Rooney Mara, Olivia Wilde (JAV, 2013). (Vilnius)

Kaimynai ***

Atrodo, kad gyvenimas pasisekė ir pildosi jų amerikietiška svajonė: Maikas (Seth Rogen) su Kele (Rose Byrne) turi nuostabią dūkrytę ir namą priemiestyje. Kai sužino, kad nauji kaimynai bus kelionės studentų brolija, kuriai vadovauja žavingasis Tedis (Zac Efron), Maikas ir Kelė stengiasi pasinaudoti šia situacija. Tačiau studentų vakarėliai darosi vis garsesni ir abi pusės pradeda ginti savo teritoriją. Kai tampa akivaizdu, kad arba studentai išsikraustys, arba jauni tévai praras psychinės sveikatos likučius, prasidėda tikras karas. O kare su priemonėmis nesiskaitoma. Nicholaso Stollerio komedija, ko gero, skirta žiūrovams, kurie taip pat nesidžiaugia kaimynais ir trokšta tegu ir simboliskos kompensacijos už savo kančias (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Kitas moteris ***

To paties vyro žmona ir meilužė sužino, kad jis joms abiems neįstikimasis su kita moterimi. Trys moterys susivienija, kad atkeršytų neįstikimajam. Nico Cassaveteso komedioje vaidina Cameron Diaz, Leslie Mann, Nikolajus Coster-Waldau, Kate Upton, Donas Johnsonas, Tayloras Kinney'us, Nicki Minaj (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Nebylios dvasios ***

Anglijoje, Oksforde, kurtas Johno Pogue'o siaubo filmas pasakoja apie grupę studentų, kurie dalyvauja abejotiname eksperimente. Profesorius Koplandas (Jarred Harris) nori parašyti poltergeisto teoriją, kuri esą bus įmanoma, kai susikaups atitinkama negatyvios žmogaus energijos masė. Tuo tikslu eksperimento dalyviai atlieka bandymus su jauna paciente, kuri atsiduria ties beprotybės riba. Eksperimento nebeįmanoma kontroliuoti, prasidėja įvykiai, kurių pasekmės neprognozuojamos. Taip pat vaidina Samas Claflinas, Erin Richards, Rory Fleck-Byrne'as, Olivia Cooke, Laurie Calvert (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

Nojaus laivas ***

Jei pramiegojote tikybos pamokas ar neskaitėte Biblijos, naujame Darreno Aronofsky („Juodoji gubė“, „Imtynininkas“) filme sužinosite viską apie Nojaus numatyta didžių tvarą. Išsigandęs savo viziją Nojus (Russell Crowe) pradeda statyti laivą, kuriame tilptų visos gyvūnų rūšys. Vis dėlto tai iš nuotykių filmą gerai pažįstamas personažas – jo raumenys lyg arbūzai, jis gali iškart susigrumti su trimis užpuolikais, o laisvu nuo didelių darbų laiku šnipinėti kaimyninę gyvenvietę, kad įsitikintų: artėjantis tvaras išgelbės žmoniją nuo blogio. Tačiau nors Holivude niekas neišleis 130 milijonų dolerių, kad būtų iškreiptos tikėjimo dogmos, filmą režisierius kūrė pagal savo komiksą, kuriame sujungė ne tik Biblijos epą, apokritus, bet ir fantasy elementus. Todėl daug dėmesio filme skirta herojuose šeimai – žmonai (Jennifer Connelly), sūnumas (Logan Lerman, Douglas Booth), iðukrai (Emma Watson) (JAV, 2014). (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai)

***** – ševedras, **** – pasižiūrėti būtina, *** – geras filmas, ** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – nickalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė

Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Milda Brukštutė

Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė

Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaite

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

9, 11–15 d. – Operacija riešutai (3D, JAV) – 12, 14.15, 16.45, 18 val.; 10 d. – 12, 14.15, 18 val.; 9–15 d. – Operacija riešutai (JAV) – 11, 13.30, 15.45
Kaimynai (JAV) – 11.45, 14.15, 16.45, 19.20, 21.50
Nebylios dvasios (JAV) – 14, 16.20, 18.45, 21.15
10 d. – G. Rossini „Pelenė“ Tiesioginė premjeros translacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55

15 d. – Godzilla (JAV) – 19 val.

9–15 d. – Viešpatavimas (JAV) – 12.40, 15.30, 18, 21 val.

Nepaprastas žmogus-voras 2 (3D, JAV) – 11.15, 14.40, 20.15

9, 12–15 d. – Kita moteris (JAV) – 14, 16.30, 19, 21.30; 10, 11 d. – 11.30, 14, 16.30, 19, 21.30

9–15 d. – Nojaus laivas (3D, JAV) – 12.20, 15.15, 17.50, 20.45

9–14 d. – Gražuolė ir pabaisa (Prancūzija, Vokietija) – 13, 18.30, 21.15; 15 d. – 13, 21.15

9–15 d. – Rio 2 (3D, JAV) – 13.20, 18.30

9, 12–15 d. – Rio 2 (JAV) – 16 val.; 10, 11 d. – 11.20, 16 val.

9–15 d. – Stebuklų namai (Belgija) – 13.35

Stebuklų namai (3D, Belgija) – 11, 15.45

Oculus (JAV) – 21.30

Viešbutis „Grand Budapest“ (JAV, Vokietija) – 19 val.

9, 11–15 d. – Divergentė (JAV) – 18.15

9, 11–15 d. – Redirected / už Lietuvą! (rež. E. Velyvis) – 21.15

9–15 d. – Greitasis „Maskva–Rusija“ (Rusija) – 21.30

Forum Cinemas Akropolis

9–15 d. – Operacija riešutai (3D, JAV) – 11,

13.15, 15.30; Operacija riešutai (JAV) – 10.15,

12.20, 14.30, 17 val.

9–14 d. – Kaimynai (JAV) – 13.40, 16.15,

18, 20.45; 15 d. – 13.40, 16.15, 18, 21.45

9–15 d. – Virtuvė Paryžiuje (Rusija) – 11.15,

13.50, 19.15, 21.40

Nebylios dvasios (JAV) – 11.30, 16.30, 18.50,

21.10

15 d. – Godzilla (3D, JAV) – 19 val.

9–15 d. – Kita moteris (JAV) – 15.15, 18.40,

21.20

Viešpatavimas (JAV) – 16, 20.30

Nepaprastas žmogus-voras 2 (3D, JAV) – 13,

21.30; Rio 2 (JAV) – 12.35, 17.15; Rio 2 (3D, JAV) – 10.45

Stebuklų namai (Belgija) – 10.30, 15 val.

9–14 d. – Gražuolė ir pabaisa (Prancūzija, Vokietija) – 17.45

10 d. – Filomena (D. Britanija) – 15.45; 13 d. – 17.30

10 d. – Stebuklų namai (Belgija) – 14.15

10 d. – Aš tuo grįšiu (Prancūzija) – 17.30;

13 d. – 17.45; 15 d. – 15.15

11 d. – Didžioji skruzdelčių karalystė (Prancūzija) – 15 val.

11 d. – Didis grožis (Italija, Prancūzija) – 17 val.

11 d. – Narsusis riteris Justinas (Ispanija) – 14.30

Ozo kino salė

9, 13 d. – Sabotažas (JAV) – 16.30

9 d. – Nesamasis laikas (rež. M. Vildžiūnas) – 18.20; 10 d. – 15 val.

14 d. – Ekskursantė (rež. A. Juzėnas) – 18 val.

10 d. – Volstryto vilkas (JAV) – 17 val.

13 d. – Santa (rež. M. Ivaškevičius) – 18.20

14 d. – Greitasis „Maskva–Rusija“ (Rusija) – 16.30; 15 d. – Išlikęs gyvas (JAV) – 17 val.

KAUNAS

Forum Cinemas

9, 11–15 d. – Operacija riešutai (3D, JAV) –

11.30, 13.45, 16 val.; Operacija riešutai (JAV) –

10.30, 12.35, 16.45

9–14 d. – Kaimynai (JAV) – 14.45, 17, 18.30,

21 val.; 15 d. – 14.45, 17, 18.30, 21.45

9–15 d. – Virtuvė Paryžiuje (Rusija) – 11, 16,

19.15, 21.45; 9–15 d. – Nebylios dvasios (JAV) – 14, 19.30, 21.50; 10 d. – 14, 21.50

10 d. – G. Rossini „Pelenė“ Tiesioginė translacija iš Niujorko Metropoliteno operos – 19.55

15 d. – Godzilla (JAV) – 19 val.

9–15 d. – Viešpatavimas (JAV) – 11.15,

18.50, 21.30; 9–14 d. – Kita moteris (JAV) –

13.30, 18.40, 21.15; 15 d. – 13.30, 21.15

9, 11–15 d. – Rio 2 (3D, JAV) – 10.45, 15.10;

10 d. – 10.45, 14.50; 9–15 d. – Rio 2 (JAV) –

12.15; Stebuklų namai (Belgija) – 10.15, 14.35;

Stebuklų namai (3D, Belgija) – 13.05

9, 11–15 d. – Nepaprastas žmogus-voras 2 (3D, JAV) – 17.30

9–15 d. – Nojaus laivas (JAV) – 16.30

„Nebylios dvasios“

ŠIAULIAI

Forum Cinemas

9–15 d. – Operacija riešutai (3D, JAV) –

11.30, 13.45, 16 val.; Operacija riešutai (JAV) –

10.30, 12.35, 16.45

9–14 d. – Kaimynai (JAV) – 14.45, 17, 18.30,

21 val.; 15 d. – 14.45, 17, 18.30,